

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

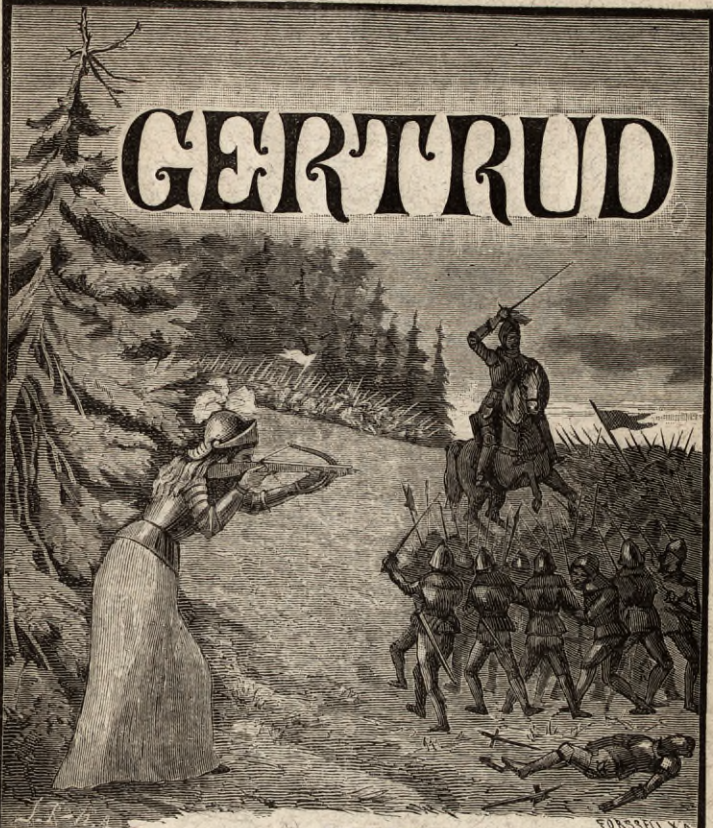
LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

525

GERTRUD

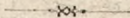

ELLER

SKÖLDMÖN.

AF

A. G. VIRGIN.

LUND, PHILIP LINDSTEDTS FÖRLAG.

LIBRARY

GERTRUD

ELLER

SKÖLDMÖN.

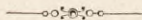
EPISK-ROMANTISK DIKT

FRÅN

GUSTAF WASAS DAGAR

AF

A. G. VIRGIN.

LUND.

PHILIP LINDSTEDTS FÖRLAG.

Vårt land, vårt land, vårt fosterland,
Ljud högt, o dyra ord!

RUNEBERG.

INNEHÅLL.

	Sid.
Moragården	1.
En Dalafamilj	7.
De tre medtäflarne	11.
Vilkoren	17.
Gertrud i ensamhet	22
Stämplingen	25.
Hos Rasmus Jute	30.
Fara och räddning	45.
Afskedet	58.
Gertruds svärmeri	69.
Den kära bokstafven	71.
Ett budskap från stjernorna	76.
Sång och vapenklang	80.
Thorers beslut	91.
De gamlas försigtighetsmått	96.
En stark bundsförvandt	100.
Bergsgrottan	106.
Nordmannastrid	111.
Till högt pris	117.
Mildhetens seger	124.
Hatets förhoppningar	131.
Ett väldigt famntag	135.

Kärleks under	140.
Olika lott i döden	145.
Återkomsten till hemmet	150.
En afton på Gertruds kulle	157.
Brudkrans. — Bröllophögtid. — En stor mans kyss	164.

MORAGÅRDEN.

Det var en tid i natt, i djup, i molnfyllt natt,
Bebådad längese'n af denna hemska skymning,
Som stormen föregår; af hvarje stjernas rymning
Bakom det dok som tätt kring Sverges himmel satt.
Det var en tid i fall, från frihet uti bojor,
En tid af sorg och skräck, som tryckte slott och kojor.
Det var en tid i blod, ur svenska ådror tömdt,
Då hoppet bleknadt låg, bland dystra skuggor gömdt.
Ett folk, som upprätt stått i ödets strida skurar,
Som ägt en Birger Jarl och Engelbrekt och Sturar,
Sjelfständighetens skydd i alla farors hot,
Såg sina ädlaste nu inom fängselmurar,
Först fjettrars hårda tyngd, se'n bilans hugg ta mot.
Som i en slummer sänkt, en slummer utan like,
Af feberdrömmar tryckt låg nordens första rike,
Låg under utländskt ok det stolta, fria land,
Förtryckt, förlamad, fördt till undergångens rand.

Europa såg det, tyst och häpet och förundradt,
Det hörde suckar blott der stridens åskor dundrat,
Men tänkte äfven: snart slår hämdens timma, snart,
Stålfjädern, nedtryckt djupt, skall springa upp med fart.
Så blef ock slutligen. Lif vaknade omsider.
Der födes hjeltekraft ur olycksdigra tider.
Historien känner väl, bär månet vittne om
Hur till ett folk i nöd dess frälsningsgenius kom.
Det var medveten kraft, den domnade, som kändes,
Medfödda modets eld, den dämpade, som tändes
Och lik en väldig blix spreds ifrån bröst till bröst,
Då Han, den räddande, af nådrik himmel sändes,
Och skog och berg och dal genljödo af hans röst.
O, GUSTAF ERIKSSON! Millioner hjertan klappa
Än vid ditt namn, högst upp på Svenska ärans trappa!
Då alia menskoverk, förgängliga, förgå,
Odödlig, din bedrift i minnets glans skall stå!
Än är din lager grön, än sjunger hänryckt siarn
Sin förste Wasakung och fosterlandsbefriarn!

Det var i Dalarna. Hvert land sin urbild har,
Som bär dess stämpel främst; som, hur än tiden far
Ohejdad i sin flygt, förändrar och förbyter,
Det knutna löser upp, det lösta återknyter,
Behåller dock sin form, sin första, rena, kvar.
Och icke formen blott, men väsendet, men anden,

Så som de danades en gång af skaparhanden,
Och i sin borna kraft och adel gingo ur
Det varma skötet af en stor, en rik natur.
Så blef af mod och dygd och trohet ett exempel,
En Sveriges urbild, sann, med äkta nordisk stämpel,
Det höga Dalarna, i sekler än sig likt,
På karakterens malm och bergens lika rikt.
Hvad klang hon har, hur skön, hur härlig, denna gamla
Och vördnadsvärda bygd, der minnena sig samla!
Hur djupt, hur underbart den griper hvarje svensk,
Som uti hjertat än är varm och fosterländsk!
Hur lågar ej hans blick vid ljudet af de stora,
De höga, heliga, af Häfden burna namn:
Rättvik och Leksand der, der Utmeland och Mora,
Den svenska frihets hem, den svenska ärans hamn!
Se, runoskrifter än stå ristade i hällen!
Hör, furan susar fram en kämpesång i qvällen,
Med många väldiga bedrifter i sin famn!

Omgifven utaf berg, skyhöga furuklädda,
På hvilkas toppar än i sommarn drifvor bädda,
Låg prisad och berömd — som än i denna stund —
Den sköna Siljansdaln på grön och fruktbar grund.
Natur, i högnordstrakt nog njuigg på markens håfvor,
Här med en gifmild hand strött sina rika gåfvor,
Och odlingen kom se'n, den trägna, trogna, till
Och gjorde åkerns jord, som ängens, mönstergill.

I dalens ena hörn, der gräsets mattor svällde,
Der barr- och blomsterdoft jemt täflade om välde
I vår- och sommarsoln, der präktigt vattenfall
Sprang ned från klippans brant med silfver i sitt svall,
Var byggd en vacker gård, en enkel, såsom tiden
Och gammal sed det bjöd. Der hade gästat friden
I många herrans år; om krigets vinge än
Flög land och rike kring, hit sträcktes icke den.
Allt var här ro och lugn. — Vid gårdens ena sida,
Halft slutande den in uti sin täta, vida
Mörkgröna mantels veck, den höga skogen stod,
Som af naturen ställd till skyddsvakt, stark och god,
I hela dalen mest behöflig för det stället
Mot stormarna från sjön och ras af snö från fjället.
På andra sidan sågs, bland vida åkerfält
Och ängar, här och der en kulle hafva ställt
Sin vackra, gröna rund; invid dess fot flöt bäcken
I silfverringlar fram och klingande helt gällt:
Det var ett strängaspel, man sade det, af Necken.
Men midt emot, så blå, som himmel utan moln,
Och klar och glänsande, som dagg i blomsterskåln,
Låg Siljans bölja, lätt framvaggande mot stranden,
Som än med klippors rad, mosstäckta intill randen,
Än med en ungskog tät, långs utåt sanden sträckt,
Än med en betesmark, ljus, bördig, var betäckt.
Det vackra boningshus, som ägarn, liksom alla,
Af gammal plägsed fann för godt att «stugan» kalla,

Låg på en liten höjd, emellan trän, helt fritt,
På murad stenfot stödt, en hög, i gårdens midt.
Och inredt var det väl och prydligt. Ifrån svalen
Man trädde in uti den höga, hvälfda salen,
Der gäster togos mot. Helt nära invid den
Låg «dagligstugan», då, som alltid, känd igen
Af landtlifs husbestyr, de nyttiga, af slöjden
I skilda riktningar, som visa arten, höjden
Af qvinnans verksamhet i hemmets enkla krets,
Som ställer henne der på hederns högsta spets. —
En rad af högtidsrum vid salens andra sida
Man såg; men öfver dem och högt på loftet vida
Ett ensamt fått sin plats; det var en jungfrubur;
Och hvarje föremål, som glänste fram derur,
Hvarenda möbel der, intill den fina sängen,
Af ekens planka gjord, försedd med lätta hängen,
Så hvita som den mö der innesluten blef,
Och lilla spegeln se'n, som hennes drag beskref,
Och klockan, dyrbar, stor, ej förd från andra länder,
Men just från egen bygd, der konsternarna händer
Då, som ännu i dag, gett säkra visarn på
Hur tiden skrider fram, hur dygnets timmar gå,
Allt vittnade så väl om denna omsorg ömma,
Som bredvid kärleken har plats i hjertats gömma;
Allt, till det minsta, gaf helt klart tillkänna att
Det rummet invigdt blef åt en familjens skatt.

I huset var nu tyst. Hur arbetet än sträfvar
Med kardan, spinrocken och spolen genom väfvar,
Med lad'gårdsskötselns värf, med slagan, yxan, så
Det vill en rast till slut och litet nöje få.
Då kommer glammets stund, då kommer glada dansen,
När ynglingen förtjust sin käreasta ger kransen,
Som han har bundit sjelf, så doftande, så rik,
Utaf «förgät mig ej», den skönas ögon lik.
En sådan stund var nu. I dagligstugan ensamt
Satt husbondparet qvar, som alltid, i gemensamt,
Förtroligt samspråk, varmt och kärleksfullt. Men nu
Det torde vara skäl att se en gång de tu
På litet närmre håll; och dottern se'n, den kära,
Som var de gamlas lif och ljus och fröjd och ära.

EN DALAFAMILJ.

THORER ELFSSON hade dagen sett
Redan fjortonhundrafyrtisju.
Tiden hade varsamt honom ledt
Och han gick på sjuttitalet nu.
Men han var så reslig, frisk och stark
Som en gammal fura uppå snöhöljd mark.

Moragården, med dess ägorymd,
Hade länge gått till son från far.
Thorer, utaf inga syskon skymd,
Ensam arfving, ännu ung blott, var.
Gårdens bruk dock väl förstod han; skog,
Åker, äng han skötte, yxa, harf och plog.

Han var redan herre i sitt hus,
Alla lydde blindt hans viljas makt.
Tjenarne för honom, tända ljus,
Stodo jemt vid sina värf på vakt.
Han var sträng, men rättvis, god också;
Fruktades med skäl, men älskades ändå.

Så i freden; men då kriget kom
Och den röda hanen flugit ut,
Då var Thorer icke mannen som
Väntade i ro tills allt var slut.
Han tog faders båge, sköld och svärd
Och gick ut att pröfva hård och blodig färd.

Det var då den förste Christiern drog
Upp till Stockholm att belägra det
Och på Brunkeberg sitt läger slog.
Då Herr Sten den svenska hären lät
Storma höjden och Herr Nils se'n kom
Med sin dalahop — och dansken vände om.

Denna minnesvärda dagen, då
Folket stod i mängd på murarna,
Och med ängsligt sinne såg uppå
Hur de stridde, begge Sturarna,
Midt i dalahopen Thorer var
Och sitt ärfda svärd med ärfda äran bar.

Och nu kom han hem med några sår,
Friska, blödande, på bröst och arm,
Spegglade uti den stolta tår,
Som hans ANNA gjöt, så öm och varm.
Läkta snart af hennes mjuka hand,
Som den tappre se'n slöt in i Hymens band.

Thorer var en verklig man att se,
Anna vacker var och god och mild.
Han var skapad just att vörtnad ge,
Hon att kärlek få, en qvinnas bild.
Denna äkta bild, som aldrig kan
Blifva misskänd, klar, naturlig, ren och sann.

Tiden ilade. Och lyckligt vif
Blef välsignadt med ett barn en dag.
Dubbel tjusning skänktes deras lif,
Dubbelt ljuft och leende behag,
Då nu dottern, deras rosenknopp
Gaf dem sällhet rik och framtids ljusa hopp.

Knoppen svällde, vecklade sig ut,
Lyst och värmd af hemmets sol alltmer,
Tills en blomma höjde sig till slut,
Af den art som sällan blott man ser,
Der låg fågring, skönhet, prakt, en rad
Fina, doftande, för ljuset öppna blad.

Och i kalken innesluten, sken,
Lik en morgondag i liljans famn,
Hjertats perla, himmelsklar och ren;
Oskuld, fromhet, nämnes hennes namn.
Men der fans nog något mer också:
Eld i djupet, stark, fast lugn låg ofvanpå.

Ingen ros väl skänktes vård och ans
Så från lifvets första, späda tid.
Hon fick nattens klarhet, dagens glans,
Huslig verksamhet och fröjd och frid.
Och hon växte till en jungfru skön,
Faders, moders skatt och deras kärleks lön.

Såg man GERTRUD, hennes ädla skick,
Det naturligt höga, som gick fram
I hvar rörelse, hvart drag, hvar blick,
Sade man: hon är af furstestam!
Men «prinsessan» hyste stolthet blott
Af sin odalbörd, af kullans fria lott.

DE TRE MEDTÄFLARNE.

Af Thorers många grannar var det en
Som han benämnde «trogen vapenbroder».
De hade kämpat samman längese'n
Och begge rest sig krigarns ärestoder.
De hade blandat blod och vunnit pris,
Och buro djupa ärr som tapperhetsbevis.

De voro nu rätt gamla, begge två;
Snö satt i hår, dock ej i själ och sinne.
Den inre eld sågs högt sin flamma slå,
Belysande mång' stort och bragdrikt minne.
De hade ynglingshjertan, fullt i brand,
Så snart det fråga blef om älskadt fosterland.

Men HARALD CARLSSON aldrig fick det lån
Af lyckans gunst, som rikedom vi kalla.
Hans guld, det var hans maka och hans son,
De voro honom mer än skatter alla.
Sin KARIN och sin ERIK bytte han
Ej mot en verld, som visst mot dem han intet fann.

Och det var lätt förklarligt; ty enhvar
 Af dessa begge fått utaf naturen
 Den underbara makt som hjertan tar,
 På inre egenskapers grundval buren.
 I begges väsen själens adel låg
 Afspeglad, blomman lik i källans klara våg.

Och lyckliga de kände sig, de tre,
 Uti sin ringa ställning, med hvarannan.
 Om en var glad, de andra sågos le,
 Om sorgsen en, låg allmänt moln på pannan.
 Det var en kärlek, ömsesidig, varm,
 Okonstlad, innerlig, i öppen, redlig barm.

I Rättvik bodde under denna tid
 En man, till börden dansk, men svensk till hjertat.
 Han hade varit med i mången strid,
 I segrars fröjd, i nederlag som smärtat.
 Hans fader hade kämpat, han också,
 Och begge trofast bland de gula och de blå.

Han hette RASMUS; af den danska börd
 Var blott hans binamn kvar och det var «Jute».
 Han ägde hus och grund och jord och skörd,
 En driftig, verksam landtman, inne, ute.
 Han dragit sig tillbaka nu från krig
 Och slagit sig i ro på lugn och fredlig stig.

Han hade haft en syster, som han höll
Af hela hjertat kär, hvars dystra öde
Han sörjde djupt. I kriget maken föll
Och snart var äfven hon ibland de döde.
Ett litet barn, en son de lemnat kvar:
Den öfvergifne kom i älskad brors förvar.

Det var en tid af oro, denna tid,
Och hade varit så i många åren.
En fader stupade uti en strid
Och modren sörjde tills hon låg på båren.
De arma barnen måste sedan ut
Att pröfva verldens art och lösa livvets knut.

Tre år blott gammal HENRIK LANDSEN var
När han blef lemnad i sin mörbrors händer.
Se'n voro sjutton flydda; tjugu bar
Hans hjessa nu. Af Danas fagra stränder
Han hade knappt ett minne; nordnatur
För honom blifvit allt, han danades derur.

I tidens riktning låg att hvarje man
I vapen skulle öfvas, i det höga
Krigsmannayrket; så ock vigdes han.
Men blott en blick utur hans varma öga
Tillkännagaf att inom stålklädt bröst
Ljöd, mer än stridslustrop, en svärmisk känslas röst.

När Albrecht, Mecklenburgarn, korad var
Till Sveriges Konung, drog han in i landet
En mängd af tyskar, skänkte dem försvar
Och gods och gårdar, hur för godt han fann det.
Så kom då upp till Dalarna en slägt,
Och fick sig egendom, af herrskarhanden räckt.

Det var i Siljansdaln. De trifes väl,
Som man förtäljer, tysken och hans maka.
Men tiden ilar fram med vingad häl
Och snart halfannat sekel låg tillbaka.
Fem slägtled kommit, lefvat och gått bort,
Det sjette tycktes nu försvinna innan kort.

GERDT LIEBRICH gammal var, Fru RUTH också,
Och ingen barnasällhets stjerna blänkte
På deras dunkla aftonhimmel, då
En händelse dem saknad lycka skänkte.
De trodde så; de anade ej att
Ett hotfullt, dystert moln uppöfver henne satt.

Från österns länder denna tid drog ut
En folkstam rå, se'n spridd kring hela verlden.
På vandring jemt, i skaror utan slut,
Med egen lag, bedrägeri, på färden.
Nu banande sig väg till norden ock,
En dag till Dalarna, till Mora kom en flock.

De sökte gästfrihet i Liebrichs hus
Och förde ut en plan, visst länge ämnad.
När troppen tågat af i sus och dus
En tolfårspilt af den blef efterlemnad.
Det var en sällsamt vacker pilt, men vild,
I blick och väsende sitt ursprungs sanna bild.

De begge gamla tjusades likväl
Och togo gossen upp som barn i huset.
De fingo år från år allt större skäl
Att ångra sig, när flydt var sinnesruset.
De hoppats få sin ålders tröst och stöd
Uti sitt fosterbarn; det gaf dem sorg och nöd.

Men detta hemligt hölls för en och hvar,
Och intet obehörigt öga trängde
I deras hem. Han högt sitt hufvud bar,
Hon syntes lugn; de stormen innestängde.
De troddes rika; det var villa blott.
Tack vare sonen, blef nu armod deras lott.

Den unge IVAN — detta var hans namn —
Var en Zigenartyp, mörk, hög och ståtlig.
Uti det svarta ögats djupa famn
Låg eld, men halfgömd, smygande, försåtlig.
Hans blod var het, hans hjerta en vulkan,
Men kratern doldes väl af fullt förställningsvan.

Som grannar voro dessa unga män
Rätt ofta på besök i Thorers stuga.
Hvaren togs gästfritt mot, som husets vän,
Till nytt besök man ej behöfde truga.
Förälskade de blefvo, alla tre,
Och måste, hvar och en, luft åt sin känsla ge.

VILKOREN.

T gamla, goda dar
En gifven sed det var,
Att friarn först helt ärligt
Gick in till far och mor,
Der högsta makten bor;
Se'n dit han drogs begärligt.

Så var det denna tid
I Dalarna. Dervid
Man fästat sig. Och ingen,
Som ville framgång få,
Ån hade vågat på
Åt annat håll dra vingen.

I dag stod Thorers sal
I högtidsdrägt. Ett val
Var här bestämdt att gifvas.
Tre unga, vackra män,
Enhvar familjens vän,
Om dottern skulle kivas.

Högt upp i salen far
Satt sjelf. Det tydligt var
Att viktigt värf han hade.
Mor Anna satt bredvid,
Allvarlig, lugn och blid;
Och begge öfverlade.

De trenne unga män,
I plågsam oro än,
Fört fram sin bön. Tillsamman
De stodo nu att få
Ett utslag: sorg åt två,
Åt en förhoppningsflamman.

Och nu till orda tog
Den gamle: «Jag vet nog
Se'n längre tid tillbaka,
Att hvar och en af er
Som högsta lycka ser
Att få vårt barn till maka.

«Hon synes sjelf ej här:
Betydelsefullt är
Det tecknet. Som I veten,
Den första stämman har
Far, mor; men ungmön tar
Beslut — i ensamheten.

«Der må hon lemnas att
Besörja hjertats skatt,
Att tänka, öfverväga.
Det är ett steg af vigt,
Der böjelse och pligt
Sin rätt gemensamt äga.

«Välkomne alla tre
Vi helsa eder, se
Er varma täflan gerna.
Hvaren ju hjertat har
På rätta stället, klar
Och molnfri hederns stjerna.

«Men Gertrud tycket sitt
Må följa, ostördt, fritt!
Ej mor, ej jag blir hinder.
Sin käre skall hon få,
Helt visst den bäste då:
Vårt gifna ord oss binder.

Dock — ett par vilkor blott:
Den, hvilkens sälla lott
Det blir att henne vinna,
Skall först förvärfva sig
Beröm på ärans stig,
Bli värdig ädel qvinna!

För yngling utan mod
Och kraft är hon för god;
Blir ej för sådan priset.
Först hedradt kämpenamn,
Se'n ungmöns ömma famn,
Är gamla svenska viset.

«Sist önska vi att han
Må vara bergad man,
Ha något mynt i fickan.
Ärfd eller vunnen, blott
En lugn och säker lott:
Brist får ej drabba flickan.

«Sant är väl, att hvad vi
Ha sparat samman i
Ett sträfsamt lif, blir hennes.
Men hemmet bör ändå
Af mannen stödet få:
Ett dubbelt godt är tvennes.

«Vi hålla henne kär,
Som ingen var och är;
Det bästa Gud oss gifvit.
Vår ögonsten, vår skatt,
Hvars lycka dag och natt
Vårt högsta mål har blifvit.»

Bekymrad Erik stod.
Hans trygghet, lugn och mod
Vid dessa ord försvunnit.
Han var ju fattig, han!
Och här blott målet vann
Den som en rikdom vunnit.

Stum Henrik stod också.
Hur skulle han väl få
I svenska strider ära,
Son af fiendtligt land!
Så skulle hjertats brand
Hans hela lif förtära!

Men utur Ivans blick,
Den mörka, lömska, gick
Ett eldsken ut. Det blänkte
För en sekund, ej mer,
Liksom en blixtnatt ser:
Och natt sig åter sänkte.

GERTRUD I ENSAMHET.

Jag sitter här ensam i tankarnas värld,
Den ljufliga värld, sluten inne.
De styra omkring mig sin luftiga färd
Och fångsla och tjusa mitt sinne.
Ty hvar och en bär ju en skatt i sin famn,
Den skatten är hans, är den älskades namn,
Omkransadt af barndomens minne.

Jag kan i det flydda ej se någon stund,
Då glömskan hans bild förmått gömma.
Då hjertat, med leende hopp i förbund,
Om honom har upphört att drömma.
Men aldrig, nej aldrig han var mig så kär
Som sednaste tiden, som nu han det är,
Så sluten i aningar ömma.

Jag älskade alltid hans ädla gestalt,
Hans blick, denna fria och klara,
Som vittnar så väl om det innerstas halt,
Som aldrig bedräglig kan vara.

Hans anlet, det öppna, det rena, hvar drag
I godhetens milda, hänförande dag:
 Dock svag var den kärleken bara.

Nu älskar jag lidelsefullt; icke så
 Som förr, som i barndomens tider.
Min känsla var ytlig och sväfvande då,
 Ej den, då man fröjdas och lider.
Nu är hon en annan, en lågande, som
Djupt, underligt djupt i mitt väsende kom
 Och slog mig i boja omsider.

En dag uppgick härlig, en minnets klenod
 I sekler för Dalarna vorden,
Då GUSTAF, i dalkarlsdrägt, midt bland oss stod
 Och talade väldiga orden.
Jag såg och jag hörde, jag hörde och såg,
En glans kring den präktige ynglingen låg:
 Så te sig blott hjeltar i norden!

En stund hängde blicken vid honom allen;
 Se'n lät jag den, undrande, stanna
Vid Erik, som stod nedom vallen. Ett sken
 Sig spred kring hans höghvälfda panna.
Jag aldrig ens tänkt mig hans öga som då,
Ty ljungeld vid ljungeld sköt ut ur det blå:
 Hänförelsens uttryck, det sanna.

Hans fosterlandskänsla låg öppen och klar
Och ren som den nordiska dagen.
Jag kände mig knappt; som berusad jag var
Och innerligt säll och betagen.
Jag såg i det uttrycket som i en skrift
Mång' mäktig, mång' glänsande hjeltebedrift,
Jag såg dem i strålände dragen.

Och nu trädde sol i mitt vaknande lif,
Se'n lefver jag, rörs jag och andas.
Gå, kämpa, min Erik! En folkhjelte blif!
När frihetens dag en gång randas
Och hembygden står i sin vänaste skrud
Att taga emot dig, vi mötas, vill Gud,
Till sällhet, som sedan ej blandas!

STÄMPLINGEN.

Bland underfogdarnas stora mängd
Var ock NILS VESTGÖTHE en, och slängd

I svek och ränker, som alla.

Han lade listigt ut sina nät

Hvarhelst han lämpligast kunde det,

Glad att se rof deri falla.

Och girig var han, så det förslog.

En koppardaler han gerna tog

Då intet mer kunde gifvas.

Men fick han silfver och fick han guld,

Så blef han till och med brottet huld

Och kunde sjelf deri trifvas.

Nu satt han ensam på bänken i

Sitt rum, försjunken i grubbleri:

En rikedom var att vinna.

På Gustafs hufvud man hade satt

Ett dubbelpris; endast konsten att

Den unge flyktingen finna.

Då trädde plötsligt i stugan in
En yngling, känd på det mörka skinn
Som en zigenare äger.
«God qväll!» hans hastiga helsning ljöd.
«Ett ord, förtroligt, min vänskap bjöd,
Och detta nu jag er säger.»

«Välkommen, granne!» gaf Nils till svar.
«Kläm ut hvad allt du på hjertat har!»
«Det skall gå snart!» sade Ivan.
Ty målet, som jag mig föresatt,
Jag måste vinna re'n denna natt,
Och därför bort genom drifvan.

«En underfogde, han vill nog först
Bli öfverfogde, af alla störst,
I täflan ej stå den siste.
Så vill ni ära och vinning nå,
Se'n unge Wasa ni lyckats få:
Men om er skatt går ni miste!

«Han flyktat undan och ingen vet
Hans väg, för alla en hemlighet;
Ej spåren ens kan ni finna.
Men om jag lyckas i saken, jag,
Vill ni då lofva att samma dag
Jag ena priset skall vinna?»

«Det andra, äran dertill, åt er!
Jag er behöfver, ni mig dock mer,
Ty här rår list öfver makten.
Vi måste hjälpa hvarandra! Så
Vi lyckas. Låt nu ej tid förgå,
Drag samman krigsmän i trakten!

Jag skyndar dit der den gömde är.
Att likväl tvärt taga honom der
Med öppet våld, kan bli farligt.
Men, ser ni, jag vill med fagert tal
Dra honom ned uti länsmans dal;
Der knips han — sakta och varligt!»

«Du är rätt fintlig, min unge vän!»
Sad' Nils. «En tattare käns igen,
Han knipslug är af naturen.
Ett sådant värf kan du föra ut
Ifrån begynnelsen allt till slut;
Dertill du klippt är och skuren.

Kan Gustaf Eriksson träffas på
Och lockas ned till vår länsman, då
Skall blifva ditt ena priset.
Det lofvas dig! Jag det andra har,
Och vackra hufvudet Christiern tar
För sig, på vanliga viset.»

De lade nu sina hufvu'n hop;
De gräfdde ränkfult den djupa grop,
Der re'n sitt offer de trodde.
Men ingen anade ett försvar
Helt tätt invid dem, som vaket var,
Som uti redlighet bodde.

Se'n några veckor i tjensten kom
Hos Nils en dalpojke, hurtig som
De alla voro och trogen.
Det rätta tillgifven först likväl,
Och svensk och dalkarl till lif och själ,
Ett barn af berget och skogen.

Han hette ANDERS. Hans fader var
En fattig torpare, blott och bar,
Och bodde högt uppå fjället.
MÅNS hade arbetat som en häst
Sitt hela lif, satt nu hemma mest,
Och gossen tjente i stället.

I stugan, gömd bakom dörrn, han stod.
Hans varma, ärliga, svenska blod
På håret när kokat öfver.
Men han betvang sig i rättan tid
Och knöt blott näfven, liksom till strid,
Hvad harmen ofta behöfver.

«Du lede svarte, så lömsk du är!
Du vill nog göra oss stort besvär,
Men planen skall gå åt fanders.
Du till Morkarleby vill bege
Dig re'n i afton; det skall ej ske,
Så sant som jag heter Anders!

«Jag vill nu vänta blott tills du går
Och sedan säga ett ord; jag spår
Att räfven faller i snaran.
Man må ju mota, som Skriften sagt,
Med list och djerfhet det ondas makt,
Det goda frälsa ur faran!»

HOS RASMUS TUTE.

Bland Dalas bygder, hvar och en berömd
För sin naturskönhet, för den förening
Af vördnadsbjudande och praktfull storhet
Med egendomligt tjusande behag,
En nordisk anda och en sydländsk färgton
På samma gång, i vexling underbar,
Som intet annat land på jorden äger,
Men ock för minnets gamla, rika skatt,
Var sedan sekler känt och ryktbart Rättvik.
Der låg nu, icke långt från Lerdalsberget
Och nära intill stranden af den del
Af Siljan, som i bugter sträcker sig
Från Stumsnäs ned till Lacknäs, öster ut,
En stor och pryddlig gård. Rundt om den bredde
En rad af åkrar och af vida ängar
Sitt jemna täcke fram; och dunkla skogen
Låg bakom, högre, famnande det hela
Med sina väldiga och djupa skuggor.
Att ägarn var en välbehållen man
Och klok och verksam, kunde väl man finna

Af egendomens ypperliga vård,
Dess stora värde båd' för jord- och skogsbruk.
Man fann en odlad mark åt alla håll,
God, ymnig säd på vindarna och logen,
I utmärkt skick och rik på valda djur,
Af alla slag, en välskött ladugård,
Af hvars produkter källrar, visthus fyldes,
Och skogens alster, timmerhögarna
Uppstapplade i mängd hvar ögat föll.
En vacker trädgård låg vid boningshuset,
Med rika fruktträd prydd och blomstersängar,
Som sände vidt omkring sin ljufva vällukt
När vår- och sommarsolen gaf dem hägn.
Man fann en ordnande, en liffull ande,
Deltagande för allt, båd' stort och nyttigt,
Som icke hvila tog, men lade ned
På hvarje företag den trogna omsorg.
En här af tjenare och tjenarinnor,
Jemt sysselsatt, hvar vid sitt göromål,
Spreds inomhus, i skogen och på fältet;
Och husbonden sitt vakna öga höll
På hvar och en, berömmande en del
Och klandrande, då han fann skäl, en annan,
Men utaf alla älskad, aktad högt.

Han var en vacker man, i medelåldern,
Omkring en femti år; en hög gestalt

Med öppet ansigtsuttryck. På hans panna
Låg allvar, i förening med förstånd,
Uti hans blick beslutsamhet och mod,
Men äfven denna lugna godsintet,
Som varit, är och blir i alla tider
Ett karaktersdrag, egendomligt för
Allt Danmarks folk, dess söner och dess döttrar.
Der låg dock, framför allt, i denna blick,
Om man betraktade den litet närmre,
Ett något, med elektrisk egenskap.
Der låg en gnista, djup, betecknande
Att lidelse fans stark på själens botten.
Det skulle ej behöfvas mera än
Beröring, lätt, af händelsernas vinddrag,
Förrän det brann — och skyhögt brann — derinne.

Han stod vid ena fönstret i sin sal
Och såg mot Siljans snöbetäckta isfält,
Som vintergatan, nyss på himlen träd,
Med sina tusen ljus bestrålade.
Invid hans sida stod en högrest yngling,
Om tjugu år, det tycktes, ungefär,
Och ganska tydligt liknande den äldre
I hållning, väsen, som i anletsdrag.
Ett lifligt samtal, fördt emellan dem,
Nyss hade stannat af; och begge voro
Fördjupade i sina egna tankar.

Då plötsligen ett litet föremål
Långt bort på isen, dunkelt skymtadt först,
Se'n klarare och ilande framåt
Så snabbt att ögat knappt det följa kunde,
I riktning emot gården, fäste bådas
Uppmärksamhet. Snart såg man hvad det var:
En gosse, löpande på skidor fram
Utöfver drifvorna och med en lätthet
Och säkerhet som var beundransvärd.
Han saktade sin fart allt mer och mer
I samma mån han närmade sig stranden,
Och, hunnen dit, på några ögonblick
Tog skidorna utaf och slängde dem
I djupa snön bland stenarna. Sjelf sprang han,
Som om en ovän varit hack i häl,
Upp emot byggningen. Den tycktes vara
För honom välbekant. Och dörrn slogs upp
Och löparn stod, med hatt i hand, i salen.

»Gud signe er, go' herrar!» sade han.

Förlåt jag stiger in så dristeliga!»

»Se, Anders Månsson!» yttrade den äldre,
I det han, lätt förvånad, trädde fram
Och gossen tog om armarna helt frytligt.
»Det var ett rart besök, som vi ej haft
På länge nu. Men hvad har fört dig hit

Så sent, min pilt? Hur står det till i Mora?
Det är väl icke utan skäl du kommit
Midt uti djupa natten? Säg mig allt!
Har Dansken trängt i edra boningar
Och viljen I af mig få hjälp i nöden?»

»Låt mig ett ögonblick få pusta ut,
Så skall jag tala se'n!» genmälte Anders
Och drog så ett par djupa andetag.
»I denna svåra tid, som du väl vet,
Är svensken ofta dansk och dansken svensk
Till sinnet, målet bara skiljer dem.
Den ene tänker ett, den andre annat,
Bland folket mindre, mest bland herremännen,
Och egennyttan drifver uselt spel
På många håll och vållar landets ofärd.
Jag tjenar hos Nils Vestgöthe, som I
Väl veten. Han är svensk, Gudnå's så visst,
Men icke värd det gamla, goda namnet,
Ty han är elak, girig och förrädisk.
Till honom kom, sent i går afton, en
Af våra grannar, den der svarte Ivan,
Som jag, för min del, aldrig tålt; han hör
Till tatarne, ett otäckt slägte. Nå,
De hade mycket med hvarann att språka
I hemlighet; och jag, som anat oråd
Och genast tänkte på den arga list

Helt hastigt stälde mig i vrån bak' dörren.
Jag lyssnar annars inte gerna, ty
Det är så fult att lyssna, sa' mig mor,
Och så sa' far med; men det var nödvändigt
I den der stunden, ty jag ville prompt
Ha reda på hvad allt de hade för sig
Och hvad de tänkte ställa till för ondt,
De begge gynnarne; så fick jag veta't.
Hvad tron I väl det var? Jo, locka Gustaf,
Vår Gustaf Eriksson, med fagert prat
Och löfte om att finna honom trogna,
Tillgifna män, ned uti länsmansgården.
Der skulle vara samlad, redan tidigt
I morgon, en hop knektar, färdig att,
Så snart han konmit dit, ta honom fången
Och lemna honom ut. Den ena hälften
Af priset skulle svarte Ivan få,
Den andra skulle Nils för sig behålla.
Jag hörde grant hvartenda ord och såg
Igenom smala springorna på dörren
Hur begges ögon lyste vildt af roflust.
Jag stod som vuxen fast, men tänkte: nej,
Den gången skall blodpenningen ej ut,
I han gjort upp er räkning utan värden.
Jag smög mig ut igen. Det dröjde nog
En stund förr'n Ivan gick. Söm af en slump,
Men riktigt räknadt ut af mig på förhand,

Han mötte mig vid porten. Hör du, sa' jag,
Vi ha ej tid till några långa samtal,
Men du kan höra på mig en minut;
Det är rätt snart bestäldt, mitt ärende.
Han stannade förvånad. Jag, som nu
Fått munnen upp och fruktade att Nils
Snart kunde komma, fortfor och med ifver:
»Jag skulle kunna göra dig en tjenst,
Som du väl näppeligen tror mig om,
Och vinna åt dig mycket, mycket pengar,
Så att du kunde blifva gift med Gertrud,
Den gamle Thorers stolta, granna dotter,
Prinsessan, som bland oss hon allmänt kallas
Och nog jag vet att du är kär uti,
Få Moragården, med dess alla ägor,
Och bli en svåra rik och mäktig man
Om blott du ville dela med dig litet.
Hvad vill du och hvad kan du? sporde han.
Jag vet hvar Gustaf Eriksson är gömd,
Sa' jag och hviskade helt sakta. Ingen
Har så väl reda på hans tillflyktsort
Och kan dra honom derifrån med slughet,
Som lille Anders, må du lita på.
Mig, dalagossen, kan han icke misstro,
Som hvarje annan, ej af honom känd;
Och, ser du, deri ligger nu just knuten.
Om, till exempel, du i samma afsigt

Kom dit, så var han ej tillfinnandes,
Och fans han, som väl ej är sannolikt,
Det kan jag säga, trodde han dig ej,
Och, förr'n du vändt dig, rymde han sin kos
Och du såg ej en skynt af honom mera.
Men lemna du åt mig att reda härfvan,
Så skall jag göra det och till din fördel,
Om bara jag får liten fördel sjelf.

Det der är bra, sa' han; men säg mig hvarför
Du ej vill unna dig för egen del
Det pris, som blifvit utfäst? Och han såg
På mig med mörka, misstänksamma ögon.
Jag blef helt häpen först, men kom mig snart
Dock för igen. Det vill jag gerna säga,
Blef lugnt mitt svar; en dräng får ingen rätt
Hos de der herrarna, än mindre pengar;
Han får blott hån och spott för allt besvär,
Som många andra nog förut ha fått dem.
Mig tar man i mitt långa, tjocka hår
Och sparkar ut mig, då jag vill ha priset.
Och när jag sedan kommer hem, ger Nils
Mig af karbasen; sådan blir min lott.
Nej, dylikt aktar jag mig för. Med dig
Är det en annan sak. En herreman,
Den gamle, rike Liebrichs ende son
Man krusar för, när han går fram och fordrar

Helt dristigt sin belöning. Med ett ord:
Låt mig få gå till väga som jag sagt,
Och Gustaf kommer i ditt eget våld,
Och du behöfver icke dela med dig
Åt någon enda, hvem det vara må.
Du kastar rofvet blott i länsmans klor
Midt framför underfogdens långa näsa
Och får det dubbla priset — för dig sjelf!

Den spiken drog; der fick jag honom fast.
Det har, minsann, du rätt uti, min pojke!
Sa' han och glädjen lyste i hans svarta
Och lömska blick, att det var hemskt att se.
Jag håller med dig att jag ej bör komma
Dit bort i natt; men du må skynda dit
Och lägga ut din hela slughets giller.
I morgon bittida är jag hos länsman,
Och har du Gustaf med dig då och lemnar
Den fångne der på stället i min hand,
Så får du hvad du nu betingar dig.
Jag lofvar det! Hur mycket vill du ha?
Åh, jag kan få en tjuge koppardaler,
Sa' jag. Det skall du få — och fem dertill!
Var Ivans löfte; och vi skildes. Jag
Sprang upp i ladan, tog fram skidorna,
Som jag haft gömda der en längre tid,
Och spände på mig dem vid stranden. Se'n

Jag sköt åstad rakt till Morkarleby,
För att få rätt på Gustaf, varna honom.
Jag visste mycket väl att han var gömd der
Se'n några dagar, men han fans nu icke.
Han hade redan dragit derifrån,
Och ingen af hans vänner — ty han har
Der flera — visste hvart han tagit vägen.
Han kan dock icke hafva hunnit långt,
Då han beständigt måste vada fram
Igenom djupa snön i skogarna.
Och sen I, gode herrar, gamle Nils,
Som är en vild krabat från topp till tå,
Skall säkert, då han ej i morgon finner
Sitt rof, förbittrad sända spejare
Åt alla håll och uti spetsen sjelf
För andra genomleta trakten. Nog
Skall han då nå sitt mörka syfte. Derför
Jag tror det vara skäl att stäfja ifvern
På underfogden, taga honom fatt
Och göra honom fullt oskadlig. Eljest
Är det förbi med Gustaf! Unge hjelten
Skall fångslas, dö! Vårt sköna Dalarna
Och hela fosterlandet duka under! »

Och härvid brast en ström af tårar, som
En lång stund tycktes varit innestängd,
Ur lille dalapiltens ljusblå ögon.

Det var i sanning rörande att se,
Och hur han, liksom för att dölja dem,
Helt hastigt torkade dem af med ärmnen.

Det blef helt tyst för några ögonblick.
De begge männen hade uppmärksamt
Och under högsta spänning hört uppå
Den raske gossens ord. Nu gick den äldre,
Som hittills stått, mot fönstret stödd, orörlig,
I salen fram och åter några hvarf,
Som öfverlade han blott med sig sjelf.
Men derpå stannade han midt framför
Porträttet af en man, i stålblank rustning
Från hufvud och till fot. Hans fader var
Det tydligen; man kunde genast se det
På blick och drag, der riddaren stod fram
I all sin kraft, i all sin lugna storhet.
Der dröjande en stund, han bilden gaf
En vördnadsfull, högtidlig helsning, som
Han den förevigade tog till vittne
På hvad han ämnade. Se'n vände han
Sig åter till de begge unga, der
I häpen, undrande och andlös tystnad
De bidade hans ord och hans beslut.

Han var ej vacker nu blott, han var skön,
Der fram han stod i nattens stjernbelysning.

Den i hans blick förut blott matta glöden
Var till en låga, flammande, förvandlad.
Han bar sitt hufvud högt, hans panna sken,
Han syntes ung: den inre eld ger ungdom!

»Jag är väl dansk till börden», sade han,
»Men jag har älskat Sverige alltifrån
Min barndoms dagar; jag blef fostrad här.
Min hela släkt har hyllat Sturesläkten,
Min fader kämpat under Sten den äldre,
Jag, i hans fotspår, troget under Sten
Den yngre, fosterlands- och frihets-hjelten,
Hvars enka se'n, Christina Gyllenstjerna,
Sin make värdig, värnade med kraft
Och mod och trohet landets hjerta, Stockholm.
O, skulle jag nu svika i en stund
Då Sveriges välfärd står på spel, då Gustaf,
Den unge, ädelsinte Wasaättling,
Den ende som från slafveri kan rädda
Sitt hårdt betryckta land, är nära att
Af nedrigt svek bli kastad uti Christierns,
Den grymmes våld, i kedjor, under bilan!
Nej, det skall icke ske! I hjälm och harnesk
Jag kläder mig igen! Min son, min Henrik
Skall vid min sida stå! Mitt hela husfolk
Och alla vapenföra män i trakten

Må väpna sig! Och innan dagen gryr
Vi stå, en tapper flock, i länsmansgården!»

»Det kan jag kalla tala!» skrek förtjust
Den lille Anders, svingande sin hatt.
»Du är en man för dig, du Rasmus Jute,
En riktig karlaktarl, en äkta svensk,
Och gerna ville jag ta dig i famnen!»

»Tack, morbror, tack! Jag älskar dig nu högre
Än någonsin!» brast Henrik lifligt ut.
»Jag hört på dig med stolthet i mitt hjerta,
Som svällt och klappat vid de varma ord.
Hvem känner väl ditt eget såsom jag
Och lyder dig med eldigare ifver?
Men tiden dyrbar är. Spänn genast, gosse,
Din snabba snöska på! Flyg öfver drifvan
Till gamle Haralds gård och helsa Erik,
Att han må stöta till oss invid gränsen
Då dagen gryr och vara rustad som
Det höfves till en strid. Han kommer nog,
Sin Wasa varmt tillgifven. Vi väl äro
Medtäflare i kärlek, det är sant,
Men detta hindrar ej att jag kan skatta
Hvad af naturen godt hos honom bor:
Ett redligt hjerta, varmt och öppet sinne,
Fast karakter, lugn, manlig oförskräckthet

De egenskaper, som ha lifligt dragit
Mig till hans väsen, fångslat mig med makt.
Jag därför nu vill unna honom äran
Att kämpa för sin hjelte bredvid oss,
Att rädda Gustaf ur förräddarhanden!»

»I ären präktiga, I begge två!»
Förklarade, i ny förtjusning, Anders
Och kastade sin hatt i luften högt,
»Jag tjenar er med fröjd och gamman! De
Der hemma kallat mig en dugtig pojke,
Men om jag aldrig förr gjort skäl för namnet,
Så vill jag nu det göra. Vinden tar
Jag i mitt breda rockskört och så bär
Det öfver land och sjö till Mora åter.
Och budet ger jag Erik Haraldsson
Långt innan stjernorna deruppe bleknat.»

Och pilten fick ett handslag, fast och varmt,
Af Rasmus och af Henrik till belöning.
Det och hans inre fröjd att hafva lyckats
Uti sitt redliga och goda uppsåt,
Var honom nog; och nu på skidorna
Han ilade åstad, sitt löfte trogen.

De begge männen voro qvar allena.

»Jag känt det ädla träd så väl igen
På frukten!» sade Rasmus Jute rörd.
»Du af din mor fått hjertats egenskaper,
De ädla, milda; modet, högsinthen
Och kraften af din far. De äro båda
I himlen nu. Han föll på ärans fält,
Och hon -- ej länge honom öfverlefde.
Du blef mitt arf, ett dyrbart, ansvarsfullt,
Som jag har vårdat, har bevarat väl,
Med tanke öm, med omsorg oförtröttad;
Men det har gjort mig mer än rik: stolt, lycklig!»

Han öppnade sin famn; och ynglingen
Låg vid hans bröst ett par sekunder. Se'n
Flög snabbt hans ord: »Nu, Henrik, må vi skynda!»

KÄRA OCH RÄDDNING.

Det var en vacker vinterdag;
En af det rena, äkta slag
Som icke fins på hela jorden
Så egendomlig som i norden.
Ty nog kan vintern träda på
En sydligare jord också,
Båd' hvit att se och kall att känna,
Men han blef aldrig såsom denna
Utaf naturen danad var,
Så lifvande, så frisk och klar.
Då rimfrost breder sig på bladen
Och gnistrande syns hela raden.
Då berg och dal och skog och sjö
Betäckas af den fagra snö,
Och hårdt det under foten knarrar
I toner kända öfverallt,
Ty det är tretti grader kallt
Och ofta mer, men ingen darrar,
Blott helsar glad den fria vind,
Som blommor strör på mun och kind.

Hvart än din blick kring nejden ilar,
Hvar än han fäster sig och hvilat,
Han möter sköna föremål.
Du andas luft så hvass som stål,
Ibland bemängd med isens pilar,
Men lunga hår, en stark, som tål.
Du ser den bästa fläck på jorden,
Och härdadt slägte, som bebor den.
Du ser en präktig himmel se'n
Med detta underbara sken,
Som aldrig släcks, som hela natten
Ler, dagsljus, öfver land och vatten.

Det glimmade i öster. Än
Väl fans en liten flick igen
Af nattens mantel, af den vida,
Med stjernor prydd på hvarje sida.
Men han vek undan och försvann
Allt högre morgonrodnan brann.

I länsmans stora gård var sedan
Den förra dagens afton redan
En hop af danska knektar gömd;
Och flitigt bågaren blef tömd
På alla håll, vid kort och tärning,
En eggelse till dagens gerning.
Nils hade, väpnad, ridit dit

Vid nattens inbrott; tjenstenit
Som skylt uppå hans ifver blänkte.
Men saken var att misstänksam
Han blifvit re'n. Med skäl han tänkte
Att svek bor i Zigenarstam.
Van sjelf för intet svek att rygga,
Han som på afstånd det förnam
Och ville föliden förebygga.
Frikostigt utur egen hand
Han skänkte vin till bågarns rand,
Och tog sig sjelf en tår på tand.
Han spelte tärning med soldaten,
Förtroligt, som det var kamraten.
Han gaf ett handslag se'n dertill,
Gick fram och åter, var ej still
Ett ögonblick. Han tycktes mena
Att alla skulle nitet se
Och alla sedan intyg ge
Att det var han och han allena,
Som var belöning värd; då den,
Som lockat Gustaf uti faran,
Sjelf skulle lönlös bli för snaran.
Så fint af begge smiddes än
Blef annat dock bestämdt af ödet,
Som ingendera anat, men
Som ifrån begge ryckte stödet.

Det var i gryningen, som sagdt.
Två timmar blott i sömnens makt,
Men sedan vakne voro alla
Då fogdens röst dem hördes kalla,
Beväpnade och på sin vakt.
De doldes, här och der; helt fredligt
Allt skulle synas, godt och redligt.
Ty kanske Gustaf icke kom
Allena; vänner följde, som
Ej voro lätta så att locka
Som han; och då de märkte att
Här funnos danskar, togo fatt
I Moras stora kyrkoklocka,
Som åsklikt dånar dalen ut:
Så vore allt på en gång slut.
Men hade man dem inne redan
På gården, i en vapenknut,
Det blefve lätt att segra sedan.

Man väntade nu offret blott
För bojornas och bilans lott,
Och alla derom säkra voro.
Blott en, Nils sjelf, alltmera oro
Och fruktan kände; värre än
Förut misstanken kom igen.
»Hvad kan väl Ivan så fördröja?
Jag ser hur solens strålar höja

Sig öfver horisonten. Är
Min aning sann? . . Blef mitt besvär
Förgäfves? . . Wasa kanske lemnad
Till annan fogde? . . Priset hans
Allena, tattarns? . . Svärd och lans
Då i hans bröst! Jag skall bli hämnad!»

En stugdörr öppnades — och der
Stod Ivan sjelf. »Hvad! Du är här,
»Men har ej någon med dig?» sporde
Nils häftigt. »Den, jag väntar, torde
Ej dröja länge,» svaret blef.
»Jag ganska fintligt allt bedref!»
»Nå, det var skönt, ty annars mår du!»
Nils återtog. »Bedras jag, får du
Din lön utaf min egen hand:
Men hon blir hugg — och sedan band!»

»Det var en hotelse att minnas!»
Log Ivan i sitt skägg ett grand.
Ej jag, men du skall öfvervinnas!»

I detta ögonblick sprang opp
Den stora porten; och en tropp
Af män, bredaxlade och stora,
Från Rättvik, Leksand, Gagnef, Mora,
Som under marschen hade mött
Och till den första hopen stött
Från skog och berg och dal derute,

Bröt in. I spetsen Rasmus Jute
Med Henrik och med Erik; de
Tillgifna Wasavänner tre.

På gårdens midt Nils ensam stannat.
Han hade väntat något annat.
Han märkte sig förrådd, men käckt
Han stod dock kvar och oförskräckt.
Han hade ju i bakhåll flera
Än synliga framför sig; mera
Behöfdes ej än liten vink,
För att få hjälpen i en blink.
Se'n första oron var försvunnen
Sitt jagthorn satte han för munnen
Och blåste hårdt. Den danska tropp
Framrusade, med vapnen opp,
Mot dalamännen. Lik en flamma,
Som skapar nya hvar minut,
Hvars välde tyckes ej ta slut
Så länge vindarna den amma,
Drog i en vid, förfärlig ring
Stridslågan, rasande, omkring,
Närd utaf hatet, i detsamma.
Från alla sidor stormade
Man emot man och formade
Än större och än mindre kretsar.
Här flögo spjut med hvassa spetsar,

Der hördes stålens gälla klang
När svärdet emot brynjan sprang,
När flockar emot flockar drogos
Och sköldarna tillsamman slogos.

En sådan lek var långtifrån
Hvad Ivan hade kunnat ana.
Han utan vapen kom, med hån
Allena rustad; nu ett rån
Här måste ske, af gammal vana.
Förvildad af det blod som flöt
Åt alla sidor, ut han bröt
Igenom vimlet. Oskadd hunnen
Till byggingen, han sökte opp
Vedbod och kubb. I pilsnabbt lopp
Så med yxa, lyckligt funnen,
En tung, bredbladig, stark och stor,
Tillbaka. Uti hämden bor
Dock tröst, när hon blir riktigt vunnen.
Hans kärleksfröjd var väl försvunnen,
Förloradt var hans dubbelpris,
Men han var väpnad, lyckligtvis.
Nils, med hvars hat han blifvit hotad,
Först skulle på sin väg bli motad,
Få tack för hotelsen också.
Derute voro hans rivaler,
De skulle dödas, begge två,

Och trolös pojke sedan få
Bloddränkta sina koppardaler.

Liksom en vessla smyger sig
Bland snåren öfver farlig stig,
Än hit, än dit med snabbhet ilar
Och kommer undan jägarns pilar,
Så slingrade sig Ivan ock,
Än böjd, än rak, från flock till flock.
Han var nu kommen just till platsen
Der Nils med Rasmus stridde hårdt,
Och det blef honom icke svårt
Att gå i land med föresatsen.

»Du gaf mig löfte att må godt,
Må sjelf nu, s'en mitt hugg du fått!»
Hånskrattade han, då från såret
En ström af blod rann ned åt håret.
Så gjordt, i nästa ögonblick
Han hann den punkt, der striden gick
Som hetast mellan Jutes drängar
Och danskarna med hvassa slängar.
Der syntes Erik Haraldsson
Och Henrik Landsen nära. Mån
Att oförmärkt till begge hinna
Och fördelaktig ställning vinna,

Han banade sig väg ibland
De kämpande med lyftad hand.

Invid hvarandras sida stridde
De tappert, hvar och en mot två.
De hållit ut en lång stund så
Orubbligt, innan Ivan smidde
Sin anfallsplan. Nu var han der,
Tänd af sitt rasande begär.
Han såg med fröjd hur begge trängdes,
Han smög sig framåt, småningom
Allt närmare intill dem kom:
Och ögat brann och yxan svängdes. . . .

Det skulle varit ute nog
Med Erik först och Henrik sedan,
— Ty hugg, med sådan styrka, tog,
Beräknadt väl och måttadt redan —
Om ej en gosse, tätt invid,
För första gången uti strid,
Men yr af glädje att få draga
Sitt strå till stacken, slå och aga,
Zigenarn och försåtet sett,
Och med sin klubba, blyingjuten,
Hans axel träffat i minuten
Och armen annan riktning gett.
Nu föll det tunga vapnet öfver

En af de begge knektar, som
Mot Henrik stridde; mer behöfver
En man ej, för att tumla om.
Den andre i ett nu var drifven
På flykt; och Henrik, ledig blifven,
Såg Erik kämpande ännu
Med samma kraft mot sina tu,
Men Ivan, först väl litet mattad,
Snart, med sin yxa, åter fattad,
Mot Eriks tinning rikta ett
Än värre hugg, än nyss han gett.
Det möttes likväl ögonblickligt;
Med svärdet, lika snabbt som skickligt,
Slog Henrik, efter blott en kort,
Men kraftig fäktning, yxan bort.
Att, sedan så tillbakadrifvet
Det lömska anfall var, om lifvet
Motståndarn gripa, vig och stark,
Slå honom i ett nu till mark
Och hotfullt mot hans strupe svinga
Den långa dolkens hvassa klinga,
Gick vida fortare än man
Med orden det beskrifva kan.

I nästa ögonblicket redan.
Den fallne hade sett sitt slut.
Hans mörka ande farit ut

Och ingen skada vållat sedan.
Men då kom Eriks ädelmod
Emellan. »Henrik, nog af blod!
Med ära ha vi slutat dagen,
Vår, landets fiende är slagen.
Vi frälst den man, som vi ha kär,
Vårt höga syfte vunnet är.
Så låtom oss besegrad skona!
Må denne vilseförde blott
Sin låga stämpling, sina brott
Med ånger, oförställd, försona!

»Välän!» blef Henriks svar. »Stig opp,
Gå, Ivan, och tag med vårt hopp!»

Och Ivan reste sig helt sakta,
Mörk, som ett grufdjup, att betrakta.
Han sade ej ett ord, han gick,
Men lik ett eldkol var hans blick.
Och den, som såg det, kunde våga
Att ingen ånger kom i fråga.

Men Erik tryckte Henriks hand.
»Jag sväfvade på grafvens rand
Då du mig förde in i lifvet.
Föräldrar, vänner, fosterland
Jag återfår, hvart kärleksband:
Allt blef af dig mig återgifvet!»

»Det skänker mig en liflig fröjd!»
Blef Henriks varma svar. »Så nöjd
Och himlen tacksam aldrig var jag.
Ett viktigt slägtvärf innan kort
För mig till Seland's kuster bort,
Och kanske re'n i morgon far jag.
Men när jag återvändt, dit ner
Helt visst jag aldrig kommer mer.
Jag blifvit svensk, liksom min frände,
Han Svea-kärlek hos mig tände,
Och den jag trogen vara vill.
Tar jag till vapen en gång till,
Det blir ej under Christierns fana:
Nej, blott att Gustaf vägen bana.
Lef väl! Ett broderhandslag nu!
Och helsa Gertrud, som vi tu
Så lifligt älska! Hvem hon gifver
Sin ömhet, vänskap trogen blifver!»

Det var nu stilla rundtomkring
I sårades och fallnas ring.
Det hugg, som Ivan gaf, väl skyndat
På utgången; men denna var,
Förr än det föll, re'n uppenbar,
Och Nils fick straff för hvad han syndat.
Från gården hade länsman flytt
Och sågs nog aldrig der på nytt,

Ty dalkarln svurit eder dyra
Att honom ge hans fulla hyra,
Om åter han blef funnen der
Och gjorde Mora nytt besvär.
De öfverblifna knektar togo
Med honom samma väg och drogo
Till vänligare trakter ner
Och syntes sedan icke mer.
Men Rasmus Jute tog i famnen
Sin Henrik, Erik, Anders; namnen
På dem som här stått honom bi,
Han nämnde med en varm förtjusning,
Ja, med en svärmande berusning.
»Gud vare lof för segern! Vi
Nu helsa GUSTAF WASA fri!»

AFSKEDET.

Innan nästa dagens afton redan
Hade tusentungadt rykte utspridt
Öfver Dalarna, i alla socknar,
Det som timat uti länsmansgården.
Huru Rasmus Jute brutit in der
Och med Nils Westgöthe uti tvekamp
Dödat denne, som fick rätta lönen
För sin mörka plan, så lyckligt hindrad.
Hur de begge ynglingarna sedan,
Erik Haraldsson och Henrik Landsen,
Tappert stridt mot danska öfvermakten,
Och med starka män till troget bistånd
Grundligt den besekrat och fördrifvit.
Slutligen hur lille piltén Anders
Med sin goda, blyinmängda klubba
Varit med, ock han, midt uti striden
Och sitt första prof bestått med heder.
Om förloppet visste man berätta
Allt och noga; men om Ivans illbragd

Talade man ej; den tycktes okänd.
Några få, som sett den, hade redan
Gått all världens väg; från Eriks läppar,
Som från Henriks, kom ej ord om saken.
Rasmus Jute endast den förtroddes,
Och han hade gillat denna tystnad,
Som han värdig fann de begge unga,
Ädel, högsint, som det segrarn höfves.
Lille Anders blef ock strängeligen
Tillsagd att sin mun, rätt rörlig annars,
Uti detta fall nu hålla stilla;
Och han lofvade — och höll sitt löfte.

Några dagar förr än detta timat
Hade Gustaf Eriksson, som funnit
Hur hans varma fosterländska maning
Intet verkat, bringat fram allenast
Obeslutsamhet, ja misstro äfven,
Lydt det råd, som några vänner hemligt
Gifvit honom, att ej längre dröja
Qvar i trakt, der jemt hans lif var hotadt.
Vid Morkarleby, helt nära kyrkan,
Hade han, förföljd på alla sidor,
Legat under bron, med is till kuddar,
Snö till täcke, hela dygn igenom.
Skyndande sig derifrån på natten,
Ensam, utaf alla öfvergifven,

Endast af sig sjelf ej och af himlen,
Ställt sin väg igenom täta skogar,
Vida, ödsliga och snöuppfyllda,
Tills han hunnit, efter stora mödor,
Stora faror, slutligen till Lima,
Trött, förfrusen och med sorgset sinne.

Medlertid blef stämningen bland folket
Uti Dalarna alltmer förändrad.
Svenska ädlingar från alla trakter,
Öfverallt som brottslingar förföljda,
Tagit dit, i skog, på berg, sin tillflykt,
Alla stämde öfverens om Christierns
Grymma dåd och hänsynslösa framfart.
Alla talade om kungens vilda
Hotelser att taga sista skärfven
Ifrån bonden, på sin Eriksgata
Resa galgar upp och se'n i träldom,
I beständig, sänka land och rike.
En af allmogen väl känd och vördad
Gammal krigare, som varit vittne
Sjelf till Stockholms blodbad och med knapp nöd
Kommit derifrån, Lars Olsson Björnram,
Taflan målade med bjerta färger.
Och när bönderna till slut förnummit
Hur den käre Sturens lik ur grafven
Blifvit ryckt och stympadt, fasan, harmen

I ett våldsamt raseri gick öfver.
Rop af hat och hämd från alla sidor
Ljungade. Hur långt än Gustaf hunnit,
Skulle han dock blifva återkallad.
Tvenne unga, raska Kettillboer,
Snabbaste på skidbetäckta foten,
Viktigt uppdrag genast anförtroddes.

Handling hade följt beslut i spåren.
Ilande i fyrsprång genom skogar,
Öfver mossar, fält, de hunno honom
Uti Sälen, sista byn i Sverige,
Invid foten af de norrska fjällen,
Just då flyktingen stod i begrepp att
Stiga öfver dem. Blott några timmars
Dröjsmål än — och fosterlandets lott det
Blifvit att i många år försmäkta
Under utländskt ok, i tunga fjättrar;
Blifvit mörkt, som molnomhöljda natten,
Kanske genom sekler än dess öde.

Men Försynen vakade. Nu hans han,
Återkom och togs emot med öppna
Armar der man honom nyss förskjutit.
Obeslutsamheten var försvunnen,
Liknöjdheten flytt, som dunkla molnet
Flyr för solens första klara stråle.

Så i vexlingar går menskolynnet,
Liknande, den lätta våg, som vinden,
Denne stolte, mäktige beherskarn,
Bjuder stiga, falla, hur han vill det.
Det ger oro, när man derpå tänker,
Hur rätt ofta känslan är ett rö blott,
Kastadt hit och dit på ögonblickets
Lätta våg, som intrycks vind får styra.
Det ger lugn likväl när man besinnar
Att det dock är herskarn ofvan molnen,
Han som leder allt med allmakt, vishet,
Hvilken luftens drott är underdånig.

Att den unge Wasason ge hyllning,
Att till hans förfogande och lydnad
Ställa sig med kropp och själ, af alla
Dalaynglingarna främst blef Erik.
Lifligaste hopp, som denne hyste,
Högsta ära, som han hade tänkt sig,
Var att bland de lycklige bli utsedd,
Hvilka korades vid Gustafs sida
Att få närmast kämpa, skydda hjälten.
Detta mål, så eftersträfvadt, vans nu.
Gustaf sjelf, som hade fäst sig genast
Vid hans manliga och öppna väsen,
Hade slagit honom raskt i handen
Och till höga värfvet honom invigt.

Redan var en talrik härsmakt samlad
Och till Falun först bestämdes marschen.
Men en frist af några timmar skänktes
Nye kämparne, att ta farväl af
Vänner, fränder, kära anförvandter,
Innan uppbrott skulle ske. Det var ju
Kanske afsked ifrån dem för alltid.

Erik skyndade till hemmet. Fadren
Mötte honom uppå stugans tröskel,
Öppnande sin famn. En mor af äkta
Slaget, som hon var, den ädla Karin,
Drog sin älskling blott intill sitt hjerta.
Ingendera af dem sade än ett
Enda ord, men i det varma ögat
Låg ett uttryck som ej rösten funnit.
O, du heliga, du sköna tystnad,
Då ett hjertas känsla mäktigt talar!
Fins ett språk på hela vida jorden
Som förmår att djupare i själens
Strängar gripa in! — De kände alla
Dallringen, för dem båd' ljuf och bitter;
Ville hvar och en helt lugn dock synas,
Att ej öka tyngden för hvarandra.
Men då Harald med det kära svärdet,
Fördt af honom sjelf i ungdomsdagar,
Gjordade om sonens lif, kring skuldran

Hängde bågens stålblå rund och räckte
Klubban, som i stamfars hand, en ljungeld,
Skingrade de tätast slutna leder,
Och när slutligt Karin räckte skölden,
Med en blick så själfull som spartanskans,
Då hon till sin ende son blott sade:
»Vänd tillbaka *med* den eller *på* den!»
Då var det för Erik icke längre
Möjligt att beherska sig; han slöt dem,
Dessa båda, som för fosterlandet,
För dess räddning, frihet, väl och lycka
Offrade hängifvet, obetingadt
Hvad de kärast ägde uppå jorden,
Med en eld, en stormande, intill sig,
En på ena sidan, en på andra,
Hvaraf hänryckt yngling blott är mäktig.
Och de blefvo honom icke svaret
Skyldige. Gemensam låga omslöt
Dessa tre, hvarann af himlen gifna.

Äfven uti Moragården redo
Var man att ung' Erik emottaga.
Äfven Thoror uti dörren mötte
Och den goda Anna vid hans sida.
Gertrud syntes icke till. Hvar är hon?
Tänkte Erik. Vill hon icke unna
Mig en blick då jag går ut i kriget,

Kanske aldrig mera återvänder?
»Kom nu in och hör hvad jag att säga
Har i dag!» bjöd Thorers röst. »Det blir väl
Något annat än hvad sist du hörde
Då du var här och bar fram din önskan
Om vår Gertruds hand. Tag platsen, Erik,
Här, emellan oss, i dagligstugan,
Der vi tre blott tala helt förtroligt.
Mins du att jag lemnade två vilkor
För vår dotters ägande; det första
Var att den, som skulle vinna henne,
Borde vinna ära först i striden,
Blifva hög och ädel jungfru värdig.
Sedan att han måtte äga något,
Jordgods eller mynt, ej komma tomhändt
I det hem, som skulle ges de unga.
Framför allt dock att han kär är Gertrud;
Ty ej jag, ej heller Anna lägger
Något band på hennes fria vilja.
Första vilkoret du redan uppfyllt:
Allt som timat uti länsmansgården
Är oss väl bekant. För Gustafs räddning
Har du tappert stridt vid tappres sida
Emot vapenmakt, er öfverlägsen,
Vunnit slutligen en vacker seger.
Nu är du beredd att uti nya

Strider kasta dig, för heligt syfte
Vågande ditt blod, ditt lif. Vi kalla
Sådant aktningvärdt. Se här mitt handslag!
Tag emot ett af min Anna äfven!
Jag och hon ha redan, som det höfves
Äkta makar, kommit öfverens om
Att den ena hälften utaf gården
Blir din egendom, att så och bruka,
När du, som vi varmt till Gud må hoppas,
Hunnit frisk och välbehållen åter.
Så blir uppfylldt här mitt andra vilkor:
Ty när gårdens ena hälft du äger
Kommer du ej tomhänd i den andra.
Och den *vi* få, skall nog bli tillräcklig
Till vårt underhåll på gamla dagar.
Så till vida är nu ömsesidigt
Lyckligt ordnadt allt; men se, nu kommer
Dock den första, främsta, högsta frågan:
Har väl Gertruds eget hjerta talat?
Älskar hon dig? Vill hon ge sin hela
Kärlek och sin tro åt dig för lifvet?
Derom må du sjelf dig öfvertyga!
I sin jungfrubur hon innestängt sig;
Klappa på och fråga om det tillåts
Dig att träda in; och spörj så henne
Öppet som det höfs en dalayngling!»

Erik fick ej fram ett ord. Han satt der
Liten stund förvirrad och förstummad.
Det var allt för stor och oförmodad
Vändning, som han knappt förklara kunde.
Leende den gamle Thorer tryckte
Varmt hans hand och sade: »Upp och skynda!
Sådan vandring, som nu förestår dig,
Skulle nog hos mången väcka afund!»
Och den goda Anna log och sade:
»Spår jag rätt, så kommer du nog lycklig
Med vår Gertrud, lika lycklig, åter!»

Erik gick och klappade på dörren.
Den läts upp — och han kom in. Hvad sedan
Hände, kunna de sig föreställa,
Som ha sjelfva gjort en öm förklaring
Till en älskad qvinna och fått gensvar.
Sett den blick, som äger himlens renhet,
Hört det ord som klingar likt musiken
Ifrån englars harpor i de höga,
Ljusa, blåa, stjernbeströdda rymder.
Känt den kyss, den första kyss, som öppnar
Re'n här nere salighetens eden.

Och som Anna hade spått, de kommo
Begge om en liten stund tillbaka.
Och en sällhet, som ej kan beskrivas,

Strålade i vackra anletsdragen.
Far och mor, som väntat, togo mot dem,
Som man väl förstår, med öppna famnen,
Och med bön på fromma läppar lyste
Öfver dem välsignelse från ofvan.

Och nu följde afskedet. Det var väl
Något smärtsamt, för de begge unga
Framför allt; men hoppet och förtröstan
Till den makt, som länkar våra öden,
Denna makt, som sjelf är högsta kärlek,
Hade kallat fram, som i oasen
Himlens godhet kallar fram en källa,
En af samma ursprung uti hjertat,
Vederqvickande och blomomsluten.

GERTRUDS SVÄRMERI.

Du är han fjerran, fjerran,
Der krigets flamma far.
En af de unga sexton,
Till Gustafs lifs försvar.

O Gud, hvad den är lycklig
Som får i striden gå
Med denne unge hjelte,
Som alla hylla så!

För detta folk, så ädelt,
Nu hånadt och förtryckt,
Sin högsta skatt på jorden,
Sin frihet, undanryckt!

Ack, mannens företräden,
De äro stora, de:
Att få sitt blod, ja lifvet
För höga syften ge!

För allt hvad ljusst och härligt
Som himlen skänkte, men
Som djupets makt förmörkat,
Och sist besegra den!

Min Erik! Du skall värna
Vår sköna fosterbygd,
Och tänka på din Gertrud
I Morahemmets skygd!

På henne, som beständigt
I tanken sluter dig,
Och följer dig med bönen
Uppå din segerstig!

Men om en dag du stupar
Allt på din äras höjd?
Då sörjer jag till döds mig . . .
Men det blir sorg i fröjd!

♦ EN KÄRA BOKSTAFVEN.

Re'n vårens milda flägt

Igenom luften susat.

Utur sin dvala väckt,

Har böljan åter brusat.

De tunga drifvor smält, de mörka skyar flytt,

Och jorden sin gestalt har småningom förbytt,

Och fogelns sång har tjusat

Hvar menniska på nytt.

Det var en aftonstund,

En af de milda, ljufva,

Då solens matta rund

Ler öfver fält och tufva,

Ler öfver skog och berg, ler öfver blånad sjö,

Der hon till afsked ses ett gyllne skimmer strö,

Att se'n i minnets grufva

Få sjunka ned och dö.

Der Rättviksböljan slår
Med välkänd ton mot stranden,
Som grön och vänlig står
Och räcker seglarn handen,
En liten udde ut i vattenspegeln sköt
Och med en snövit krans sitt täcke inneslöt,
När skummet öfver sanden
Det fina perlregn gjöt.

Der stod — en egen lek,
En sällsam af naturen —
Midt ibland fur och ek
En björk, sjelfvilligt buren.
Hon stod der, hög och smärt, en prydnad för sin trakt,
I delvis snötäckt skrud, i delvis ljusgrön prakt,
Och bar, i stammen skuren,
En bokstaf: minnets vakt.

Man kunde tydligt se
Och under många åren
Dess drag: det var ett G.
Vid första skymt af våren
Ur barken trädde det, som i pånyttfödt skick,
Om sommarn log det blygt mot solens klara blick.
Nu tycktes liksom tåren
In i dess sköte gick.

Hvem der vid trädets fot
Ses nu helt ensam stanna?

Han lutar tyst emot

Dess stam sin höga panna.

Hans hållning, anlet, blick och väsen och gestalt

Förråda sorg, men sorg af manlig, äkta halt.

Den ädla, rena, sanna,

Som röjer sig i allt.

Han står en liten stund

Och bokstafven betraktar.

Nu sjunker solens rund,

Men han derpå ej aktar.

I skymningen han ser sin lilla skatt ändå,

Hvad kärleks ögon blott och saknadens förmå.

Hans inre storm sig saktar

Och orden sväfva så:

»Jag återkom. Det var

Så ljuft att kosan vända

Till hem och fosterfar,

De trogna, kära, kända.

Jag såg den sköna bygd, den härliga, igen,

Hvart träd, hvar ros, hvar våg var återfunnen vän.

Och hoppet såg jag tända

Den fagra glansen än.

Dock — endast en minut
Dess ljusa morgon grydde.
Den släcktes, den var slut
Långt innan dagen flydde.

Och nu drog dunkel djupt och nu drog dyster qväll
Moln öfver själens nyss så fria, klara pell.
Och lidandet ej skydde,
Som förr, mitt lugna tjäll.

»Hon visste väl utaf
Min varma kärlek redan.
Men barndomsvännen gaf
Hon sin för längesedan.

Och han gaf henne sin, gaf henne hand och tro;
Må de bli lyckliga i fridfullt dalabo!
Min sol går nöjd i nedan,
I vesterns tysta ro.

»Han frälstes till en lott
Som himmelsk blir för lifvet.
Det gör mitt hjerta godt,
Fast mig blott qual blef gifvet.

Jag hade trott mig lugn, försakande och fast,
Men då det gällde, o, hur sinnesstyrkan brast!
Hur allt var mörker blifvet
Omkring mig, allt i hast!

»Men uppå ärans stig
Skall Henrik Landsen sluta.
Hon tänka skall på mig,
Mitt minne ej förskjuta.

Kär är för henne bragd, med hembygdstro uti:
Så vill jag hennes lands och hennes hjelte bli!
Af tröstens sällhet njuta,
Då lyckans gått förbi.

Lyft mig då, krigsörn, snart
På dina starka vingar!
Den strida sorgflods fart
Du saktar och betvingar.
Låt mig få följa dig igenom blodig sky,
Få höra vapnens klang, få höra stormens gny,
Och sist, dit längtan svingar,
Till fridens rymder, fly!»

ETT BUDSKAP FRÅN STJERNORNA.

Re'n hade stora händelser timat på
De fält der frihetskriget drog fram. Kring landet
I alla delar märkte man flammor slå,
I alla Sverige älskande bygder brann det,
Men i det gamla Dalarna mest ändå.
Der upprann första tanken, der gnistan tändes,
Der första bågen, speglande henne, spändes,
Och se'n gick jemt i spetsen det tappra folk
Och blef för landets stämning en trogen tolk.

De trenne vintermånader redan ilat
Och vår var inne. Vapnen ej hade hvilat,
De fördes oafbrutet med tapper hand,
Båd' dag och natt vid farornas hot ibland.
Och efter många, täta och hårda strider
Stod Gustaf nu i hjertat af Westmanland
Med sina trogna, tillitsfull, glad omsider.
Han stod två dagsled blott ifrån Westerås,
Men härn var mycket minskad, som väl förstås.

Der skulle dock en slagting, hvars utgång blef
Af högsta vigt för landet, för lägsta kojan
Bli kämpad ut; det domslut, som ödet skref,
Bestämma öfver friheten eller bojan.
Man visste detta; derföre hundrafaldt
Kring berg och dal flög uppbådet öfverallt.
Och ögonblickligt syntes från skilda kanter,
Ur skogars dunkla gömma, från djup, från branter
Framträda män; hos ingen fans hjertat kallt.

I Rasmus Jutes gård, der man hittills stilla
Förblifvit, hvar och en vid ett fredligt gagn,
Ehuru kriget körde sin tunga vagn
Från trakt till trakt, der värfven gått fram sin gilla
Och jemna gång alltsedan den natten, då
Till länsmansfejden rustad man glad fick gå,
Brann nu en liflig verksamhet. Bågar togos
Med ifver ned från väggarna; brynjor drogos
Kring starka skuldror; pilar och långa spjut
Ifrån förvaringsrum blefvo tagna ut.
Och knappast morgonrodna'n bröt nattens dimma
Förrän en talrik tropp sågs på gården glimma.

Uti den stora salen deruppe stod
En man, som hundra gånger gett prof på mod,
Ett mod som aldrig än uti faran svigtat,
Hur ofta svärd och lans mot hans bröst man riktat,

Men här för första gången nu märka fick
Att kraften svika kan för ett ögonblick.
I kamp och storm, när endast hans lif det gällde,
Orubbligt lugn; när känslan fått öfvervälde,
Ej mera lik sig, var han beklämd och svag,
Och kände bröstet darra af starka slag.

Hans hand låg slutet hårdt i en ynglings hand,
Ett afskedshandslag, trofast, kanske för lifvet.
»Jag måste bort, långt bort, uti stridens brand,
Der blir kanhända lugnet mig återgifvet!»
Så hade unga hjertat fått tala ut
Sin sorg' och dermed äfven ett fast beslut,
Af inre rösten tvingande föreskrifvet.
»Och kommer jag ej åter», den unge sagt,
»Så blir hos dig mitt minne på trogen vakt »

Det var med dessa ord som sin hand han räckte,
Med dem han styrkan borttog och svaghet väckte.
»Men nu kom med mig», bad han, »min fosterfar,
Och böjom knä för den, som vår vördnad har!»

De gingo fram till riddarens bild. Dem båda
Han syntes större, högre, än förr, att skåda.
Och samma djupa, heliga känslas makt,
En from beundrans, ned för hans fot dem lagt.

De stego upp. Den tyngd, som helt nyss dem tryckte,
De efter detta lättad och mildrad tyckte.
Och nu ett famntag, varmt såsom aldrig förr,
Hur äfven öppen alltid stod hjertats dörr.
Der låg dock smärta, aningens re'n, gemensam:
Och Henrik var försvunnen — och Rasmus ensam.

Ej ord, ej ljud från pressade läppen smög,
Hans öga talte, höjdt emot skyn, allena.
Det följde börens dufva, der upp hon flög
På tankens vinge, sväfvande i den rena,
Den ljusa rymden, flög ifrån hjertats härd
Mot trons och hoppets eviga stjerneverld.
Hvad hade han väl bedt om till Gud? Hvad tände
Hans hela själ, då snart från sin etherfärd
Den hvita fogeln, klingande, återvände?
Hur ljud väl detta budskap från ljusblå zon,
Som träffade hans öra, hvars himmelston
Han i ett rördt, förtröstande hjerta kände?
»Den, som du älskar, värdig skall bli sitt namn:
»Odödligheten hvilar i ärans famn!»

SÅNG OCH VAPENKLANG.

Dagen sjunkit. Qvällen bredde
Sina skära vingars par
Öfver nejden. Sällsamt klar,
Hela himlarunden tedde
Knappt ett moln, som dröjde kvar.
Lugnet utaf intet stördes;
Endast lätta flägtar rördes
Genom luften. Nära vid
Moras kyrkoklocka hördes
I den stilla aftons frid.

Gertrud hade stugan lemnat;
Ensam liten båtfärd ämnat
Öfver Siljans vatten ut
Sedan dagens värf var slut.
Ofta hon så ströfvat, ofta
För sig sjelf; än hågen drog
Ut på bölja, än i skog.
Och när barren börjat dofta,

När, som nu, mot klarnad sky
Lärkans sång steg åter ny,
Årets morgon syntes randas,
Då blef hennes tid att andas.
All naturens skönhet var
Henne kär och uppenbar.
Och hur skulle ej en härlig,
Såsom Dalarnas, en stor,
Blifva lockande, begärlig,
Ja, för den bli outhärlig,
I hvars bröst högt sinne bor!

Denna afton af en längtan,
Obeskriflig, greps hon; trängtan
Häftig, som gör barmen trång,
Kommer hjertat hårdt att klappa,
Att sin ro, sin jemnvigt tappa,
Ljuf och plågsam på en gång.
Hvarför just i qväll? En aning,
Inre, hemlighetsfull maning
Förde henne framåt. Klart
Var det ej, blott underbart.

Allt ifrån det ögonblicket
Då den man hon skänkt sin hand,
Hade i krigets brand,
Var ej i det förra skicket,

I det stilla, Gertruds själ;
Alla märkte det så väl.
Hennes blickar dunkelt foro
Genom rymden; liflig oro
Fattade det unga bröst.
Hennes glada, friska röst
Ljöd ej mer med näktergalens
Silvertoner genom dalens
Nejder, återgifven jemt
Utaf bergens ekon många,
Täflande hvar drill att fånga
När hon upp sin visa stämt.
Hvad var skälet? Var det saknad?
Var det fruktan, stundligt vaknad,
Då den älskade gått mot
Mödors tryck och farors hot?
Nej, det var ett annat, annat,
Bättre, rikare, som stannat
Uti själens förgrund då.
Högre vestaslåga på
Hjertats altar öfvermannat
Den som nyss fick allt förmå.

Erik hade dragit fjerran,
Det var vink, var bud af Herran.
Många då med honom tydt
Denna vink och budet lydt.

Nu med åskans röst ha klingat
Rop och maningar på nytt,
Ifver, mod och kraft bevingat.
Nya massor uti stål
Ilade mot härligt mål.
O hur sällt att få försvara
Hvad man älskar! Tacksam vara
Genom handling! Utur natt
Bringa lifvets högsta skatt,
Ned i mörka djupet dragen,
Räddad, upp i ljusa dagen!

Dessa tankar togo fart
Mer och mer helt uppenbart.
Oron ökades; man trodde
Den på kärlek blott berodde.
Och så var det äfven; men
Större, mäktigare; den
Som med folken lider, njuter,
Menskligheten innesluter
Och så evigt käns igen.

Hunnen till den andra stranden,
Drog hon upp sin båt i sanden,
Skyddad nu för vind och våg,
Och begaf sig, lätt och öfvad,
Öfver mark, förut nog pröfvad,

Till en höjd som nära låg,
Hvarifrån en utsigt skänktes,
Som väl skönare knappt tänktes.

Rundtom lågo berg vid berg,
Häll vid häll i rosenfärg,
Gruppvis slutna till hvarannan
Med en krans af snö kring pannan.
Hvarje blad i kransen var
En krystall, en fin, en klar,
Glänsande; den långa strimma
Tycktes af demanter glimma.
Skogar, djupa, sträckte sig
Nedanför; mång' hemlig stig
Slutande i dunkla famnen:
Tillflyktsorten, räddningshamnen
Åt Försynens sändebud,
Som sitt land gaf frihetsskrud.
Mellan trädens jättestammar
Framsköt vattenfallets hammar,
Som med högt och väldigt dån,
Ljudande re'n långtifrån,
Slog mot klippans städ och stänkte
Silvergnistor upp, som blänkte
I ett perlregn högt mot skyn,
Bländande betraktarns syn.
Vida, mångbesjungna dalen,

Vår- och sommargröna salen,
Nu med drifvor, vinterns slägt,
Än till någon del betäckt
— Först för majsol att ge vika —
Famnade en mängd af rika
Byar, spridda rundtomkring
I de hvita molnens ring.
Här en ensam liten stuga
Syntes menlös, blygsam buga,
Fastän ägaren stod rak,
Äfven under torftäckt tak.
Der med fält och trädgård prydda
Gårdar trädde fram; och der,
För barmhertigheten kär,
Gömd, ej glömd, den ringes hydda.
Men i midten, hög och mild,
Lyste kyrkan, fridens bild.

Inom denna slutna runden,
Slumrande i aftonstunden,
Siljans klara yta låg
Isfri, lätt var hennes våg,
Och den glittrande till möte
Lyfte sig ur djupblått sköte
Undersköna Sollerön,
Delvis hvit och delvis grön.
Öfver krusad vattenspegel

Sväfvade en rad af segel,
Liksom fogelvingar, bort
Och försvunno inom kort.

En idyll, der fångsladt öga
Ser det mäktiga, det höga
Slutas till det ljufva; allt
I en liffull, hel gestalt.
Men utaf natur'n i nord'n
Målas taflor ej med orden.
Penseln sjunker maktlös ner:
Ingen henne återger.

Denna höjd blef älsklingsplatsen
Jemt för Gertrud; föresatsen
Att hvar dag besöka den,
Njuta af naturens fågring,
Minnets sällhet, hoppets hägring,
Höll hon alltid troget; men,
Som är sagdt, i afton var det
Annan dragningskraft, som bar det
Inre bud; ännu låg gömd
Tanken, som till dvala dömd.
Då den höga, himmelsända
Skickelsen fick väcka, tända.

Sedan hon en liten stund
Hvilat på den mjuka grund,
Sprang hon upp. Hon tyckt sig höra
Ljud i fjerran . . . Ja! . . . det var
Vapenslammer! Vinden bar
Bullret snabbt till hennes öra.
Toner, liknande en sång,
Klingade på samma gång.
De förentes . . . sammansmälte . . .
Närmade sig . . . mer och mer . . .
Gertrud, darrande, såg ner
Öfver skogens vida bälte:
Och en tropp af krigsmän kom
Utur dunklet småningom.
Andlös följde hon med blicken.
Nedanföre kullen gick en
Byväg, slingrande sig fram
Öfver sten och rot och stam;
Väg, som ovan fot väl binder,
Men för Dalas barn ej hinder.
Der framträdde led vid led,
Man vid man, på krigarsed,
Och den klara, starka sången
Ljöd, ur tusen hjertan gången:

»Upp till strid för fosterland!
Upp det älskade att skydda!

Än går kraft ur bondehydda,
Än från berg och dal och strand.
Ingen våldsmakt mer förfärad,
Snart tyrannens mörka härad
Skola falla för vår hand!»

Hög och majestätisk går
Kören fram igenom skogen.
Som till skörd, till redan mogen,
Stålet svängs och luften slår.
Ögon brinna, gula lockar
Fladdra öfver hvita rockar,
Blanka harnesk likaså.
Stjernorna, som gladt se på
Denna tropp af präktigt timmer,
Sända ned sitt rika skimmer
Rundtomkring den från det blå.
Vid hvart steg, som skaran tågar,
Högre, högre sången lågar,
Lik en fyr i stormig stund,
Följd af slag på sköldars rund
Taktlikt ifrån spjut och bågar.

Och derborta, som till svar,
Samma klang mot rymden far,

Dubbelklang af stål och röster.
Här ljud kör i vester, öster,
Der i norr, i söder der,
Tolk af heliga begär!

»Frihet! Gudaburna flamma,
Led i natten våra fjät!
Svenskarna ej glömma det
Att ur hjelteblod de stamma.
Upp till strid för fosterland!
Trotsom farorna och döden!
Utur bojorna och nöden
Skall det räddas af vår hand!»

Lik en bild, orörligt stilla,
Som en konstnär kunnat gilla,
Gertrud uppå allt gett akt,
Fjettrad som af trolldomsmakt.
Sången hade nu försvunnit,
Vapenklangen fjerran hunnit.
Hon var ensam. Skogens sus,
Källans sorl och forssens brus,
Qvällens vind, som hennes öra
Smekte, kunde hon blott höra.
Vaknad upp, som ur en dröm,

Kännande sitt hjertas ström
Nästan hämma andedrägten,
Märkte hon dock friska flägten
Af ett lif, förut ej rönt:
Lif, med offrings gloria krönt!

THORERS BESLUT.

Arbetet upphört med sjunkande dagen,
Folket de tröttade händerna fällt.
Logen var lemnad; man yxorna ställt,
Undan; den ljufliga stunden var slagen,
Stunden, då mödor och bråk tagit slut,
Fliten, belönad, fått lugn hvila ut.

Anna och Thorer nu väntat en timma,
Så länge borta var Gertrud ej än.
Aftonen sänkte sig, skuggornas vän,
Djupare; stjernorna började glimma.
Båten ej fans. Hon rott bort öfver sjön.
Hvart? Till den motsatta stranden? Till ön?

Oro dem fattade, fruktan, om äfven
Dylika färder rätt ofta hon gjort.
Hur mången gång de med bäfvan förspört
Att hon styrt ut på den gungande stäfven.
Se'n in i skogen, bland vilddjur och rå:
Vådorna ville hon aldrig förstå.

Åter en timme! . . Den dagsljusa natten
Låg nu bredd ut öfver sjö, öfver land
Hvad var det? . . Hördes der icke från strand
Årornas plaskning? . . Och brusande vatten? . .
Jo, det var Gertrud! Hon vändt till sitt hof,
Dalaprinssessan, igen, Gudskelof!

Dörren flög upp, såsom fattad af vinden.
Hvad hade händt? . . Hur sig olik hon var!
Tårn satt i ögat men blicken var klar,
Strålande; purpurbegjuten sågs kinden.
Aldrig så lidelsefullt hon i famn
Slutit de kära och nämnt deras namn.

»Fader! Din Gertrud numera ej dansar,
Blombeprydd, hyllad, ger nöjet sin gård.
Allvar hon vill! Mot fiendtliga svärd
Skall hon gå fram med sin båge, i pansar!
Moder! Din dotter slut in i din bön,
Ty hennes bana blir svår — men blir skön!»

Anna, den idoga, stannat sin spånad,
Stirrande dottern betraktade blott.
Thorer, den lugne och trygge, förmått
Knappast en rörelse, ytterst förvånad.
Begge hardt nära förlorat sin sans:
Gertrud stod skön, i hänförelsens glans.

Så gick en stund under tystnad; i minnen,
Mäktiga, ungmön fördjupade sig.
Öppnad var henne den glänsande stig,
Faran blott tjusade mer hennes sinnen.
Men för de gamla, bedöfvade låg
Dimma kring tankarnas svallande våg.

Thorer först kom sig. Hvad! Skulle hans dotter,
Hon, denna enda och kära, så vek,
Kastas i härnadens väldiga lek,
Dela en krigares vexlande lotter!
Påfund, som kallas må tokiga just,
Hugskott allena och äfventyrlust!

Men att för flicknycker böjas och vika,
Tänkte han, det kan ej falla mig in.
Mitt är mitt barn och min vilja är min,
Och med mig tänker min Anna nog lika.
Flickan må gråta, må tigga och be,
Gerna — men slagfältet skall hon ej se!

Detta det inre bestämda beslutet,
Sjelfgifna löftet nog skulle stå bi.
Skonsamt behandlad hon dock borde bli;
Varmt och allvarligt, till kärleken knutet,
Måste ett ord blifva taladt; och så
Började gubben: »Min dotter, hör på!»

»Nog ha vi bragdrika minnen i norden,
Sådana verlden ej sett eller ser.
Men dessa tider, de äro ej mer,
Då äfven ungmön, en stridskämpe vorden,
Trädde mot ovän med sköld och med svärd
Och blef ett rykte för tapperhet värd.

Berserkaåldern hör Sagan till. Ensam
Mannen skall värn nu mot fienden bli.
Galenskap lyckligt vi hunnit förbi.
En lott med mannen har qvinnan gemensam:
Hemlifvets lycka! Som maka och mor
Skapar hon denna; en fredsbragd, men stor!

Husliga sällheten ge och tillbaka
Få den, af himlen blef henne bestämdt.
Stark i sin svaghet och segrande jemt
När hon att älska har makt — och försaka.
Så blir hon aktad och älskad och säll,
Lika i slott och i fattiga tjäll.

Gustaf, som Gud i sin nåd må ledsaga,
Ynglingen tog som har vunnit din tro.
Erik må ära och glans ge ert bo,
Det blir ej värfvet för Gertrud, den svaga.
Hvad skulle hon i en strid väl förmå?
Falla — och låta oss falla också.

Blott som ett tillfälligt infall betrakta
Vi ditt förhastade, yra beslut.
Tro mig, mitt barn, det skall ej föras ut!
Jag det förbjuder! Mitt bud må du akta!
Kalla det hårdt, ja förfärligt, en stund:
Det dock i ömheten äger sin grund.

Gå nu helt snällt till din kammare åter,
Sof uppå saken, du vaknar nog nöjd.
Väfstolen vinkar och arbetets fröjd
Och jag tar flickan i famn — och förlåter.
Mor gör det äfven. Seså, ej ett ord
Mer! Min orubbliga vilja är spord!»

Gertrud gret icke; hon bad icke heller;
All hennes eld tycktes bytt uti snö.
Kinden var iskall och hvit, som att dö,
Dö utan mål, utan ära det gäller.
Hon tog godnatt med en helsning och stum
Vände igen till sitt ensliga rum.

DE GAMLAS FÖRSIGTIGHETSMÅTT.

Flickan var försvunnen.
Men dermed var ej
Friden återvunnen
För de gamla; nej,
Oron blef derinne,
Fruktan äfvenså.
Genom själ och sinne
Tycktes begge gå.

Spånaden fått hvila;
Annas blick var skymd.
Tanken lät hon ila
Genom framtids rymd.
Thorer dröjde länge
Stilla på sin plats.
Fast likväl, den stränge,
I sin föresats.

Så gick halfva timman
Under tystnad fram.
Ännu dunkla dimman
Kring dem båda sam.
Slutligt Thorer sade
Med en röst helt låg
Det beslut som hade
Mognat i hans håg.

»Ledsam sak, min gumma!
Men det går ej an
Något att försumma
Som man göra kan.
Om vi Ge.trud lemna
Åt sig sjelf, jag räds
Hon kan något ämna
Hvaraf ingen gläds.

»Jag i sanning tror det,
Och har dertill skäl,
Att förmaningsordet
Icke verkat väl.
Flickan bad ej, gret ej,
Är ej som en ann.
Ett, tu, tre — man vet ej
Hvad som hända kan.

»Hon är stolt i hågen,
Envis äfven nog.
Hur var hon på vågen?
Hur i djupan skog?
Allting djerft och vådligt
Henne tar med makt.
Derför är det rådligt
Att vi bli på vakt.

»Ser du, jag vill stänga
Dörren säkert till.
Se'n må infall svänga
Hvart och hur hon vill.
Fönstret är beläget
Alltför högt; från hopp
Derur, oförväget,
Kommer ingen opp.

»Och så bli vi trygga.
Nästa morgon blott,
Sedan nycken rygga
Och försvinna fått,
Blir nog flickan åter
Lika lugn som förr,
Och mitt lås jag låter
Gå från hennes dörr.»

»Som du vill, min gubbe!»
Blef nu Annas svar.
»Hård, som tallens stubbe,
Re'n som barn du var.
Men du har ett hjerta,
Som är godt som guld,
Och i fröjd och smärta
Blir dig Anna huld.

»Mästra hon ej ämnar
Mannens ord och skäl.
Hon åt honom lemnar
All familjens väl.
Handlingarnas kedja
I sin hand han fått.
Hoppas, tro och bedja,
Det är kvinnans lott.»

EN STARK BUNDSFÖRVANDT.

Och dörren blef nu säkert lyckt.
I lilla jungfruburen,
Liksom ett fågelnäste, byggt
På toppen utaf muren,
Gick mön bedröfvad, ja, än mer.
»Jag ingen, ingen utväg ser!»
Hon klagade. »Min fröjd gått ner,
Nyss högt mot himlar buren!

»Min fader fattade ej, han,
Hvad i min själ jag kände.
Att der en helig låga brann
Som högre makter sände.
Min moder kanske, ty hon blef
Helt tyst, då han sitt domslut skref.
Det som till hopplöshet mig dref,
Till lamhetens elände!»

Hon nedsjönk på sin lilla bädd,
Med händerna tillsamman.
Och nära till förtviflans brädd
Steg starka inre flamman.
Men plötsligt reste hon sig opp,
Ty en idé ur hjernan lopp . . .
Den tände åter stocknadt hopp,
Men blef ock handlingsamman.

Hon sprang till fönstret i en blink
Och öppnade det sakta.
Hon sjöng helt smått, liksom till vink,
Och tycktes noga akta
På gårdens alla vrår och hål.
Då kom der fram ett föremål,
Som kanske något närmre tål
Att liten stund betrakta.

Det var en massa grof och tung,
Ett djur med breda bogar,
Väl känt af gammal och af ung
I våra nordlandsskogar.
En svartbrun, raggig pels det bar,
Ett öga, som likt blixten var.
Och tass med kraft, som slagan har
I svängningen på logar.

Som liten unge togs det från
Sin mor ur idets gömma.
Och jägarn gäldade sitt rån.
Med bröst och skuldror ömma.
När han från skogen återvändt
Fick Gertrud ungen i present.
Men aldrig hade hon väl känt
Så glädjens floder strömma.

Hon var då sjelf en liten tös,
Blef dock uppfostrarinna.
När »Luden» brummade och fnös,
Fick han ett famntag vinna.
Så till dem båda småningom
Tillgifvenhetens ande kom,
Och sådan bergfast trohet, som
Blott sällan står att finna.

Nu var han just en väldig björn,
Med hull och mod försvarligt.
Han vädrade i alla hörn
Och nalkades helt varligt.
Se'n såg han emot fönstret opp,
Som manande sin rosenknopp
Att våga på det höga hopp:
Han stod — det var ej farligt.

Och Gertrud tog i furans gren
Som nära fönstret hängde,
Och gaf sig ut. Vig, lätt och len
Hon nedåt grenen klängde.
Se'n släppte hon sitt tag, helt trygg,
Och föll burdus på nalles rygg.
Det var som trycket af ett mygg,
Knappt genom pelsen trängde.

»Tack, Luden! Tack, min bundsförvandt!

Men tyst, du får ej brumma!
Du menar väl, det är nog sant,
Men hör nn till de stumma,
Du annars kunde röja mig.
Ser du, jag måste ut i krig!
En inre röst förnimmer sig,
Kan jag min pligt försumma?

»Det gör ju intet hur min lott
Blir uti stridens dunder.
Den, som kan verka något godt,
Må gerna se'n gå under.
Väl ung och oerfaren, men
Förhoppningsfull, som ingen än,
Jag går mot målet. Gif mig, vän,
Ditt mod i farans stunder!»

Han såg så klok, förständig ut,
Men rätt fundersam äfven,
Som tänkte han: här blir till slut
En storm, som bräcker stäfven.
Att sådant sker, det går ej an,
Ty stridsvärf passa för en man,
En qvinna dem ej sköta kan,
Hon bör blott sköta väfven.

Han ruskade sitt hufvud, som
Han mön ej kunde gilla.
Men hon, hon vände icke om,
Hon stod helt lugn och stilla.
»O, jag förstår din tvekan nog,
Du tänker att jag saknar fog,
Att jag mitt skäl ur luften tog?
Låt så dig ej förvilla!

»Vår moder, Svea, är i nöd
Och sina barn hon kallar.
Ung, gammal, stark och svag hon bjöd,
Hvar varma blodet svallar.
Lätt kan jag vandra mil från mil,
Och säkert skjuter jag min pil.
Den flyga skall som stormens il
Der slagets åska knallar.

»Det gäller välfärd eller fall,
Det gäller slita bandet,
Som nästan qväft vår ära all:
En enda man blott kan det.
Men han bör stödjas natt och dag!
Förstår du nu mitt hjertas lag?
Du är friboren, du, som jag.
Och ditt, som mitt, är landet!»

Nu spjörnade ej Luden mer.
Han lade ramar tvenne
På flickans fina skuldror ner
Och såg helt front på henne,
Och hon på honom med en nick.
Det var en trofast dubbelblick.
Och månen fram på hvalfvet gick
Och log med strålfullt äne.

BERGSGROTTAN.

Tider svåra,
Som nu det var,
Då fruktans fåra
Hvar panna har,
Då öfverallt smyga kring försåten,
Förtrycket trampar den röda stråten,
Då måste frihetens blanka vakt
Bli dömd att gömmas i enslig trakt.

Men andra tider
En gång gå opp.
Hvad dagen lider,
Så födes hopp.
Och stålet, länge och väl förvaradt,
När stunden kommer, blir uppenbaradt.
Så hade Thorer re'n länge tänkt,
Fars, farfars vapen i gömma sänkt.

Der skogen böjer
Sig dalen kring
Och präktigt höjer
Sin gröna ring,
Der bergen lyfta de mossbetäckta,
De gråa hjessor, mot molnen sträckta,
Der finnas gömställen många, som
Ej någon ens har en aning om.

Nu fans derinne
I urskogstrakt,
Der seklers minne
Står uppå vakt,
Der jättegranen och jättetallen
Omsluta skummande vattenfallen,
En grotta bildad, just som till hamn
Åt hårdt förföljda, i bergets famn.

Att finna henne
Var icke lätt,
Ty klippor tvenne
Betäckte tätt
Den större öppningen; och den mindre,
Som förde in till dess djupa inre,
Låg vid en kullkastad furas fot
Och tog med möda besökarn mot.

Men om han hunnit

Dit in en gång,

Han ämne funnit

För pris och sång.

Ty skönt var hvalfvet, det höga, vida,

Och fullt med vapen, på hvarje sida,

Harnesk och hjälm och svärd och spjut

Och bågar, pilar, förutan slut.

Ur liten remna

På väldig sten

Kom månens jemna

Och klara sken.

Hvar vägg var sållad med vattendroppar,

På mellanlag af den bruna koppar.

Det var en gnistrande glans, en prakt,

Som i en blossbelyst grufvas schakt.

Hit Gertrud vände

Sin kosa. Vål

Hon vägen kände

Och det med skäl.

Ty ofta hade på den hon ilat

Och glad, förtjust uti grottan hvilat.

Beundransvärd, tyckte hon, blott tom:

Än mer nu, blifven en helgedom.

Med snabba fjäten
Dit in hon hann
Och helt förmäten
Sitt syfte vann.

Ett litet harnesk, som kunde passa,
Hon nedtog, koger med pïlar hvassa,
En stålsmidd båge, en hjälm, ett svärd:
Och se'n, fullt rustad, på återfärd.

Men invid tallen,
Som flickan sagt,
Satt trogne nallen
På trogen vakt.

Han följde sedan den lilla vägen
Till gården, nära intill belägen,
Men blef där stilla, såg rörd och tyst,
Hur Gertrud tröskeln af stugan kysst.

Med knäppta händer
Hon bad: »O Gud,
Som trösten sänder,
Sänd hit dess bud!

Far, mor, o må'n I för mig ej gråta,
Ert barn fördömma ej, men förlåta!
I ären hälften utaf min själ:
Mittt afsked tagen! Farväl, farväl!

»Farväl, min gosse,
Här är min hand!
Vår Gud förlosse
Vårt fosterland!

Snart skall du — O, jag det hoppas! — höra
Ett fröjderop, som kan bergen röra!

Ty då har trældomens mörker flytt,
Och frihetsdagen gått upp på nytt!»

Nu var hon hunnen
Till skogens bryn,
Och se'n försvunnen;
Lik hvita skyn,

Som drar sig bort ibland molnens vimmel
Uppå en åskdiger, nattlig himmel.

Men björnen stod ännu länge kvar
Och ögat ömhetens oro bar.

NORDMANNASTRID.

På Balundsås i massor den svenska hären stod,
Stridsfärdig, ordnad, högre, lugn, fast och full af mod.
Den förra, svaga tvekan nu hade rent försvunnit
Och gammalt kämpelynne sitt välde återvunnit.

Igenom alla leden flög längtan, stark och varm,
Och hoppets lågor brunno uti hvarenda barm.
De längtade, de tappra, att ovän slå till jorden,
De hoppades ta hämd nu för fasorna och morden.

De kände sig med fädrens, de höga andar slägt,
De tänkte på sin älskling, sin hjelte, Engelbrekt.
De ville skänka honom, hans stora minne gården,
Och att hans barn, hans äkta, de voro, visa världen.

De mindes sina Sturar; det kära namnet Sten,
I glans, som aldrig mattats, för deras öga sken.
Att hedra det, att blifva det med bedrifter värdig,
Var hvar och en, den lägre, liksom den högre, färdig.

Och uti härens spets stod den unge Wasason,
Af rena svenska anor och van vid vapnens dån.
Han, som höll riksbanneret, blef dem en segerns borgen,
Han skulle föra landet till glädje ifrån sorgen.

Med dessa framtidstankar, för en och hvar en skatt,
Var hvarje krigarhjerna nu ifrigt sysselsatt,
Allt under det man bidde, med blodet högt i svallning,
Den hårda lekens början, på högsta makts befallning.

Ur Westerås med stormsteg den danska här drog ut,
Viss att nu vinna seger åt Christierns makt till slut,
Se blod på hvita rockar, förhatligt fosterländska,
Se blod på djerfva bönder, som vågat vara svenska.

Men desse stodo lugna, förtröstande på Den,
Som bor i höjden, deras och fosterlandets vän.
Och nu var bågen uppspänd och nu var svärdet draget,
Och så ljud hornets smatter — och så begynte slaget.

Den danska hären förde JÖNS BELDENACKE an
Och DIDRIK SLAGHÖK; bisper, men hvar en stridens man.
Framför den svenska syntes fältöfverstarna båda,
Som GUSTAF hade tillsatt att bjuda här och råda.

De begge massor rörde sig framåt mer och mer,
Två åskmoln, som hvarannan snabbt närma sig man ser;
Och efter få minuter de drabbade tillsammans,
Och vidt ljud vapenbraket och högt slog vredefflamman.

LARS OLSSON från sin sida, LARS ERIKSSON från sin,
Fullt pansarklädda, bröto i danska linien in.
Hon, med ett stöd af hundra och åter hundra, vände
En skog af spjut emot dem och hårda svärdsbugg sände.

Der kämpades nu väldigt; än fram, än åter gick
Den blanka vapenströmmen på några ögonblick.
Då slutligt Danas fanor alltmer tillbakaträngdes,
Och Sveas trängde framåt och segerrika svängdes

Men Gustaf var ej än der. Han hade långtifrån
Valplatsen re'n förnummit det starka vapendån,
Då han med sina sexton, sin livvakt, fast och trogen,
I häftig oro sprängde framåt igenom skogen.

De kommo fram till åsen; i moln låg insvept den;
Man kunde knappast skönja hvar ovän var och vän.
Men Gustafs skarpa öga, som inre lågan tände,
Snart sina kära färger, de rena, svenska, kände,

»Rid ej så långt fram, Gösta, du offerar upp dig blott!»
Ljöd rop vid rop. »Igenkänd, du får en rad af skott!
Ditt lif är Sverige dyrbart, är dyrbart för oss alla:
Drag dig tillbaka! Hör oss! Du bör ej, får ej falla!»

Men han var döf för ropen. Uti de främsta led
Med oförfärad ifver han fram och åter red.
Blågula fjäderbusken högt svajade i runden
Bland kämpande och fallna på blodbetäckta grunden.

Än var dock knappast mattad den hårda kampens kraft,
Då dansken verkliggjorde en plan, som dold han haft:
Sitt rytteri att samla och öfver bondehären
Det kasta ned, som stormen slår böljan öfver skären.

Han hade glömt att klippor på säkra bottnen stå,
Hur äfven hafvet vräker, orörliga ändå.
Att hvar och en har spetsar, som mäktas våldet bryta;
Att fruktan hyser ingen, om än orkaner ryta.

Der ordnades nu hastigt af ryttare en tropp,
En andra och en tredje, i stål från tå till topp.
Utvalda, sköna hästar och eldiga de hade,
Som uti firsprång framåt sin väg tillryggalade.

Men fast stod dalkarlskaran. På Gustafs maning, som
Blef troget följd, sitt björnspjut hvarenda man smidt om.
Med långa, starka, hvassa »ljuranglarna» de mötte
Och hvarje häst i bringan med starka armar stötte.

Och hästen föll med ryttarn; för klubbslag ryttarn föll.
Den del, som än satt upprätt, ej längre fältet höll.
Han ryggade tillbaka, han kastade om genast
Och flydde hejdlöst; ingen här ville vara senast.

Fotfolket, som stod bakom, blef öfverridet af
Sin egen skyddsvakt, öppnad af honom sjelf dess graf.
Nedtrampad, söndersliten låg liflös hela raden:
I vild oordning vände de räddade mot staden.

Lars Olsson från sin sida, Lars Eriksson från sin,
I sträck, med lösa tyglar dem jagade derin.
Hä'n öfver torg och gator! När klosterbron de hunno
Brast stängslet — och i böljan de flyende försvunno.

Den hvassa emottagning var verk af Gustaf sjelf,
Och det gick nu de Jutar som förr vid Brunbäcks elf.
De fingo åter känna det gamla dalamodet,
Och nya bad de fingo, i vattnet och i blodet.

Dock — än var icke segern åt svenskarna beskärd,
Än obesegrad höjdes en rad af danska svärd.
Och det var mycket nära att de fått taga lifvet
Af den som fosterlandet att rädda se'n blef gifvet.

TILL HÖGT PRIS.

Stridsstormen röt och hven
Ännu igenom staden, fast något mattad re'n;
Då plötsligt höga lågor
I rökomslutna vågor
Der hvälfde sig mot himlen
Och hela trakten sken.

Det brann som eld i krut.
Den danska slottsbesättning brandfacklan kastat ut.
Hus invid hus sjönk samman
Och hvirflande slog flamman.
Likväl förföljde svensken
Sin fiende till slut.

På fältet utanför

For samma storm, med dunder, som rymdens storm du hör
Men ordning fans ej mera;
Der streds i flockar flera
Med tygellös förbittring,
Som utan nåd förgör.

Längs utåt åsens topp

Bröt Gustaf fram, i spåren följd af sin unga tropp.
Hans väg nu ingen stängde,
Allt, som stod mot, han sprängde.
Då kom den högsta faran
Midt i hans segerlopp.

Dold bakom skogens bryn

En stor fiendtlig styrka sköt fram som blixtnur skyn.
Från tvenne sidor sköt den
Mot troppen, inneslöt den,
Föll öfver den och våldsamt
Som öfver vågen byn.

Der blef en kamp så vild

Som ingen under dagen, från hvarje känsla skild.
Der flögo spjut väl hundra,
Der hördes stålen dundra,
Och röda strömmar flöto:
En fasans mörka bild.

Der gåfvos prof af mod
Och mandom, som förtjenat en minnesruna god.

Det unga, varma ordet,
För alla heligt vordet,
Att Sveriges skyddsvakt skydda,
Det löstes in — i blod.

Men äfven ödet sagt
Sitt ord; ej godt att kämpa det är mot öfvermakt.

De tappre tappert höllo
Väl ut, men alla föllo.
Och Gustaf satt der ensam
Och stridde — utan vakt.

Så syntes allt förbi!
Med hjelten fosterlandet nu skulle offeradt bli.

De danska ögon skeno
Af fröjd och huggen hveno
Mot sköld och hjälm och pansar,
Knappt någon punkt blef fri.

I detta ögonblick
En pil, en säkert riktad, midt in i skaran gick.

Dess stolte höfding fann den,
Igenom hjälmen hann den
Och trängde in. Hans klinga,
Nyss lyftad, sjunka fick.

Bestörtning följde. Se,
Då kom den andra pilen! . . den tredje! . . åter tre! . .
Så snabb ej örnen svingar
Mot rof på sträckta vingar,
Och hvar de hvassa flögo
Till målet hunno de.

Förrad, likasom
En rad af viggas träffat, tvärt massan svängde om.
Då sågs en syn, som ingen
Förr sett i hela ringen:
En mö, en hög, i rustning
Den djerft till möte kom.

Sin båge åter opp
Hon spände, lade ögat intill — och pilen lopp.
Det lätta, fina stålet
Flög susande till målet.
Och der låg åter fallen
En af den danska tropp.

Nu skulle dock fått slut
Det unga lif, likt lågan, som vinden blåser ut,
Om icke svärd och lansar
Som nyss bräckt sköld och pansar,
Med huggen, styngen stannat
En bäfvande minut.

Från andra sidan slog
Ett pilregn ned, likt hagel, som piskar fält och skog.
Och ny blef skarans häpnad,
Då, med sin båge väpnad,
En yngling bröt den genom
Och in i kretsen drog.

Kring skuldrorna föll ner
Ett svall af gula lockar, som ängens guld man ser.
Vid Gustafs sida stälde
Han sig och bågen fälde,
Men höjde upp sin klubba
Till slag, som Thor dem ger.

Af stridens yra rörd,
Han långtifrån sin herre i vimlet blifvit förd.
Men just i rätta stunden
Fått se den brutna runden,
Och från sin sida hindra
Ovännens vissa skörd.

Och Gustaf stred, ock han,
Som på den stora tiden hvarenda nordens man.
Hans arm blef likväl mattad,
Han sjelf af oro fattad.
Ty kampen var för olik
Och knappt ett hopp han fann.

Då hördes svenska horn
Högt klingande! »Man sett oss från kyrkans höga torn!
Jag känner mina kära,
Min, allas fröjd och ära.
De trogne! Dalabussar
Af äkta skrot och korn!»

Så ropade han nöjd.
En ryttartropp i sporrsträck flög utåt åsens höjd.
Lars Erikson, i spetsen,
Högg in och sprängde kretsen.
Att här få stridens krona
Han anade med fröjd.

Och aningen ej svek,
Fast många ädlas fall blef ett pris för dagens lek.
Bland dem, när strid var slutad,
Man fann, mot jorden lutad,
Här mön, der ungersvennen,
Hvar på sin sida, blek.

Och, egendomligt nog,
Ett hugg, ett djupt, i pannan, från begge lifvet tog.
Så tycktes det för alla.
Hur skönt likväl att falla
Så, just i solskensstunden,
Då räddningsklockan slog.

Väl Gustaf tog i famn
Sin Höfvitsman, sin tappre, högt lofvande hans namn,
Men djup och liffig smärta
Grep likväl hjeltens hjerta.
Ej utan brutna master
Han hunnit in i hamn.

MILDHETENS SÆGER.

Dagen randades re'n. Kring morgonrodnadens purpur
Bredde sig småningom ut bäddar af mörknande moln.
Solen långsamt steg upp, liksom mötte hon hinder på vägen,
Vidt öfver skogar och berg dimmorna sväfvade hä'n.
Stundom, med jordlifvets vexlande gång, än i ljus, än i skugga,
Huru än stämningen är, stämmer naturen öfverens.
Tycker åtmindstone så en lycklig eller bedröfvad,
Tycker sig delad en fröjd, deladt ett lidande se. —
Dunklet, som hängde nu tungt öfver Siljans tjusande stränder,
Öfver den härliga bygd, tydde på oro och sorg.
Moragården, den leende nyss, låg svept i dess slöja,
Saknadens, tomhetens dok; natten det manade fram.
Än var likväl ingen lefvande mer än skogarnas drott, som
Visste hvad då hade händt; han varit vaken allen.
Thorer och Anna, som hvilade sent i den väntade sömnens
Ljufliga, doftande famn, sofvo med samvetets frid.
Folket, tröttadt af mödornas tryck och längtande efter
Ro, fick nu njuta den fullt; Luden var sorgsen och tyst

Men då den första strimman af dag blef synlig i öster,
Vaken var Thorer och klädd; Anna derefter helt snart.
Husfolket väcktes för skilda bestyr; till väntande logen
Några bestämdes och se'n andra till skogarnas djup.
Göromål ordnades klokt för qvinliga tjenarne många,
Lad'gårdens, väfstolens värf togo i anspråk nu dem.
Men när de ordnande krafterna fått en stund ta sig hvila,
Glad sade Thorer: »Seså, nu vi till Gertrud gå in!
Hoppas hon sofvit rätt godt, om hon än till sömn kanske
gret sig,
Harmsen att finna sin plan korsad — och dömas till fred.
Nu må vi ta henne hjertligt i famn, med ett skämt och en
smekning,
Lofvande bröllop så snart Erik, vill Gud, kommit hem.
Här har jag nyckeln», han log helt förnöjd, »under kudden
den gömdes.
Låset är säkert, som dörrn, fönstret från marken för
högt.
Öfverspänd frestas ibland, det har man nog sett, till ett
vågsteg,
Men för omöjlighets makt frestelsen viker likväl.»
Dörren blef öppnad; de två trädde in — men Gertrud ej
fans der . . .
Rummet var öde och tomt . . . fönstret stod öppet . . .
»O Gud!»
Hördes samtidigt ljudanhe doft från skälfvande läppar:

Innanför, utanför ej spår af försvunnen! . . . »O Gud!»
Slaget träffat för hårdt; det kommit utan att anas,
Som en orkanby slår ned midt under djupaste lugn.
Thorer raglade bort och fattade stöd emot väggen,
Tryckte mot pannan sin hand, gnuggade ögonen, som
Ville han öfvertyga sig sjelf att han verkligt var vaken,
Att ej en gyckelbild blott hade förvillat hans syn.
Men då han fann att det verklighet var, då lyfte sig vreden
Högt, som mot skyarnas krets lyfter sig skummande våg.

»Ve, olyckliga barn!» for han ut med dundrande stämma,
»Dotter olydiga, flydd, rymd ifrån fädernehem!
Hade vi väl uppfostrat dig så att du skulle med afsigt
Kasta till slut öfver oss sorgens och saknadens tyngd!
O, det för litet är sagdt! Jag kallar tyngden förtviflans,
Ty ingen gnista af ljus bryter nu in i vår natt!
Hvad har väl jagat dig bort? En nyck, det förderfliga väsen,
Som sina syften blott ser, liknöjd hvad än det förstör!
Tomt svärmeri, som vrider omkring de klokaste hjernor,
Skapande olyckor blott! De skulle fånga vårt barn!
Flickan i stridernas larm, den veka, svaga, ett spån blott,
Kastadt af nordan omkring hä'n på den svallande sjö!
Midt i en skur af pilar och spjut, bland hvinande svärdshugg,
Blef hon för underverk mål, om hon med lifvet kom ut.
Underverkstiden är nu dock förbi och Gertrud är dödens
Rof! Ohörsamhets följd! Ve henne! Ve oss också!»

Thorer sjönk flämtande ned med hufvudet vaggadt i handen,
Ångest, förbittring och sorg presade samman hans bröst,
Mörkt som en vändkretsens natt, der ej ens ett ögonlicks
stråle

Från den omätliga rymds verldar går ledande ut.

Anna, i sorg sänkt sjelf, förkrossad, nära förintad,
Ryste dock, fasade vid mannens förkastelsedom.

Detta förfärliga ve, som ljungade ut ifrån Thorers

Hvita, vredgade mun, grep hennes innersta mærg.

Orätt fann hon hans tal; det sårade henne på dotterns

Vägnar, ty hon såg dock klart flyktens bevekelsegrund.

Efter att tyst hafva bidat tildess den rasande stormen

Stillnat, den väldiga våg mattats och sjunkit med den,

Öppnade hon sina läppar också; men tonen var annan,

Mild som af svalkande vind öfver förhärjade fält.

»Thorer!» sade hon, »sätt dig här ned en stund vid min
sida,

Lyssna i ro till min röst, den som du känner så väl!

Begge vi äro i samma betryck, jag lider ju äfven,

Smärtad du ser mig och böjd, skymning omkring mig
också.

Men intet mörker så djupt, ingen nöd är så hotande, att ej

Blicken kan hinna dit upp, der vi få tröst och få ljus.

O, att förtvifla är synd! Det må vi ej! Hopp och för-
tröstan

Höfves hvar menniska som kristen vill blifva benämnd.
Lidandets udd, hvar äfven han når, liksom pröfningens
törne

Hur det än sårar oss djupt, gå dock ur Godhetens hand,
Och se vi närmre, så se vi jemväl hur Kärlekens blomma,
Hon från den himmelska verld, lindar sig kring dem
alltjemt.

Ohörsamhet från ett barn som ett verkligt brott du be-
traktar,

Men hon kan blifva en dygd, om det är stort, hennes mål.
Mins: för att andelig frihet och ljus ge åt menniskor,
kunde

Han visa ohörsamhet, Han, som ej synd visste af!
Tolf år endast, ett barn, han öfvergaf fader och moder,
Bortgick, lemnade dem åt deras ängslan och sorg.
Nog var Han medveten om deras orofulla beklämning,
Nog i sitt inre Han sjelf kände de qval, som Han gaf.
Men Han blickade högt. När det gäller sällhet för tusen,
Frälsning ur böjor och natt, hvad är väl smärta för tre?
Ej var det »nyck», som ledde Hans steg in i heliga templet,
Ej hade »tomt svärmeri» skapat hans strålande ord.
Nej det var gudaingifvelsens makt, en oemotståndlig,
Hon, som för människors väl bjuder försaka sig sjelf!

Gertrud har flytt från sitt hem; vi stängde den läng-
tande inne,

Trodde oss, ovist och blindt, matta hänryckningens glöd.
Glöd af sådan natur ej släcks, om hon äfven blir fångslad.
Bojan, om ömhetens hand äfven fått smida den, bryts.

Hela vårt folk är i nöd! Hvar arm, hvart hjerta behöfves,
Gammal tar vapen, som ung, allt för den heliga sak.
Det är ett korståg, ett stort, för hvad kärast vi äga på jorden:
Torfvan, af fäderna ärfd; hemmet, i frihet och frid!

Gertrud älskar oss högt; men vi måste bli i det andra
Rummet, ty Sverige står först. Hvem vill ej vika för det?
Flickan är högsint, mera än vi; ännu i sin barndom
Bad hon för far och för mor; — men hon bad först
för sitt land!»

Aldrig i hela sitt lif hade Anna talat så mycket,
Aldrig hon varit också eldad och hänförd, som nu.
Och hon var vacker igen, ja, mer än i ungdomens dagar,
Själfulla ögat fick glans, kinden fick rosor på nytt.

Thorer undrande hörde och såg; han visste ej rätt om
Det nu var verkligen hon, Anna, hans älskade hälft,
Hon, så undergifven, så from, knappt mäktig ett motstånd,
Som med en segerande kraft vände hans sinne så om.
Länge satt han med hufvudet böjdt, fullkomligt besegrad,
Och i hans talande blick allt, hvad han kände, låg
klart.

Slutligen lyfte han hufvudet upp och fäste på henne
Ögat, tacksam och rörd, räckte åt henne sin hand:
»Himlen signe dig, mor, för allt hvad du sagt ur ditt
hjerta!
Du åt mitt hjerta gaf frid. Utgången styre nu Gud!»

HATETS FÖRHOPPNINGAR.

Den gamle Liebrich gått till sina fäder,
Af ålder tyngd, af sorg dock ännu mer.
Och sista stödet sjönk för Ivan ner
Se'n ock Fru Ruth låg inom fyra bräder.
Ett skuldsatt hemman, vanskött äfven, var
Det enda arf som blifvit honom qvar.

Men lycka vinkade. En djerf man får den,
Han tänkte; Gertrud vins med rikedom.
Och planen gjordes upp. Förhoppningstom
Han återvände hem från länsmansgården.
Hans håg var vild; han aldrig värre tänkt,
Hämd, hämd på dem, som lifvet honom skänkt!

Dock — *huru* hämnas? Blott med tomma handen!
Utpekad, som han trodde, skambetäckt!
Hvem skulle honom, tattarn, medel räckt
Att svalka hjertat, stilla inre branden?
När våren kom så *måste* han dock ut,
Om än han skulle råna svärd till slut.

Till dess i tvungen ro han slöt sig inne,
Med stugans dörr igenläst natt och dag.
Hans hufvud hvälfde massor af förslag,
Med grund i rasande, förbittradt sinne.
De stego djupt, de tornade sig opp:
Han rufvade på dem med lystet hopp.

I Moragårdens dagligstuga ensamt
Satt några dagar efter Gertruds flykt,
Ännu af oro och bekymmer tryckt,
Det gamla, ädla paret i gemensamt,
Förtroligt samspråk, som dess vana var
Från äktenskapets första ljufva dar.

»Det är vår pligt, min vän, att söka skydda
Vårt barn så långt som mensklig makt förmår.
Kanske en gång hon åter kan bli vår
Och träda frisk och glad i hemmets hydda.
Jag vill ej, kan ej lemna detta hopp:
Du, Anna, ledt min blick mot himlen opp!»

Så sade Thorer Elfsson till sin maka,
Och hon slöt hjertligt mannens hand i sin.
»Vet du den tanke, som mig fallit in?
Det fins en man, som kan för Gertrud vaka,
Kan skydda flickan uti stridens larm
Och rädda henne med sitt mod, sin arm.

»Jag menar Ivan. Högt han älskar henne
Ännu, fastän hon redan gjort sitt val.
Ifrån vår egen lilla ljufva dal,
Att kärleken står fast, vi nogsammt känne.
Om äfven du en annans blifvit, jag
Dock älskat dig intill min sista dag.

»På Ivan tror jag fullt. Han skall ej häpna
För farorna, det är jag säker på.
Mitt uppdrag bör med glädje honom nå
Och jag skall starkt och säkert honom väpna.
Väl skulle Erik skyddat främst; men han
Sin älskade i strid ej ana kan.»

Den kloka Anna var ej fullt belåten
Med detta Thorers lifliga förslag.
Men hon var litet matt ännu och svag
Och ville ej igen på motståndsstråten.
Sin egen känsla därför inneslöt
Hon i sin barm, men mannens tro ej bröt,

Och Thorer skyndade igenom skogen
Mot lilla hyddan som han kände väl.
Till sin förhoppning hade han haft skäl,
Ty Ivan fann han genast redebogen.
Men gubben såg ej denna sidoblick,
Som gnistrande ur mörka ögat gick.

ETT VÄLDIGT FAMNTAG.

Det var i vapenkammarn
För andra gången re'n.
Och åter togs en rustning
Från väggen, der hon sken.
Nyss kom en mö, hvars inre
Var klart som källans våg.
Nu stod en man der, kolsvart
I hjerta och i håg.

»Gå in och sjelf dig väpna!»
Så hade Thorer sagt.
Tag hvad du finner bäst der,
Du har i det din makt.
Kom så i stugan till oss,
Med bågarn vänta vi.
Och sedan snabbt på vägen:
Försynen stå dig bi!

Och Ivan följde budet,
Som honom var så kärt.
Han valde ut det bästa,
Som var att välja värdt.
Nu klädd och fullt i vapen,
På nyss ej anad höjd,
Han mumlade helt sakta
Och brinnande af fröjd:

»Först skall jag söka Henrik,
Om än bland tusen, opp,
Och smyga fram och skjuta
Djupt spjutet i hans kropp.
Se'n hviska i hans öra:
Jag för min hämd fått råd!
Tack skall du ha, du danske,
För det du gaf mig nåd!

Se'n tar jag fatt på Erik,
Den sälle ungersven,
Skön Gertruds fagre fästman
Jag känner nog igen.
Han bita skall i gräset,
Han äfven, lofvar jag.
Och så skall slutligt randas
Min egen lyckas dag!»

Men Luden hade postat
En stund der utanför.
Han kanske hörde orden,
Ty väl en nalle hör.
Det är nu svårt att säga;
Men visst är medlertid
Att han på sina bakben
Stod rest, beredd till strid.

Och när den svarte riddarn
Kom ut, med tanken på
Hur sina onda syften
Han hoppades att nå,
Så nådde honom ramtag
Med sådan väldig kraft,
Att han en jätte varit,
Om ben att stå han haft.

De tagen kommo plötsligt
Liksom en ljungeld far.
Och liksom åskan mullrar,
Så brummandet nu var.
Men Ivan låg der utsträckt,
Med björnen öfver sig.
Det var en dust, väl värre
Än man kan få i krig.

Se'n Thorer länge väntat
Han oråd anade,
Och gick nu in i skogen
Och såg och spanade.
Han hörde halfqväfd jemmer
Och rytande jemväl.
Så fick han syn på paret
Och vredgades med skäl.

Att snabbt en kullfäld trädstam
I björnens nacke slå,
Var verk af ögonblicket
Och verksamt nog också.
Det hårda slaget följdes
Af några hårda ord,
Och nalle uppsteg långsamt,
Se'n agan blifvit spord.

Men också endast långsamt
Till lif den fallne kom.
Han kunde knappast andas,
Dock tog sig småningom.
Om icke Thorer kommit
I rätta stunden ut,
Det skulle nog med riddarn
Ha plötsligt varit slut.

Han vacklade till stugan,
Sitt hufvud knappt han bar.
Och Anna blef helt häpen
Att se hur blek han var.
Nu måste han bli stilla
Den hela dagen; men
Då aftonskuggan sänktes.
Var han sig lik igen.

På Thorers bästa fåle
Han kastade sig opp,
Beredd att sig förena
Med närmsta svenska tropp.
Men Luden, han satt instängd,
Till straff, uti sin bur,
Förargad att i spelet
Han ej haft bättre tur.

Och Thorer och hans Anna,
De hade dagen lång.
Och natten utan sömn var,
Allt under orons tvång.
Så kommo bud att storslag
Ånyo hade stått.
Om Eriks, Gertruds öde
Dock ingen kunskap fått.

KÄRLEKS UNDER.

Gustaf hade blifvit räddad; men med sorg i blick och håg
Stod han i den vida kretsen och de många fallna såg.
Vän och fiende här lika, på en mark med mod beträdd;
Midt ibland dem mön och svennen, hvilande på ärans bädd.

Nyss hvarann de följt i striden, troget nu i dödens famn,
Om den bleka engeln ville ännu nämna deras namn.
Och de lågo der så stilla, utan lifsfärg, utan ljud,
I sin ungdoms hela fågring, i sin väna purpurskrud.

Fosterlandsförsvararn, vacker, ståtlig i sin brutna kraft,
Med sin klubba, stamfarsarvet, den han hård i striden
haft.

Fosterlandsförsvararinnan, skön, med bågen än i hand:
Begge bärande kring pannan hjeltars röda ordensband.

»Skynden!» hördes Gustafs stämma. »Hämten hit en
dubbelbår!

Tagen med bårdskärarn genast, att förbinda deras sår!
Kanske än ej lifvet flyktat. Jag — jag får ej dröja här,
O, hur gerna jag det ville, men min plats, mitt värf är der!»

Och han pekade mot staden. »Köpingsleken hoppas de,
Våra fiender, förnya, slutligt nederlag oss ge.
Landets fara bjuder högre än den aldrabästes! Gud
Har i nåd mig gifvit svärdet — och jag lyda skall Hans
bud!»

Och han gaf en afskedshelsning åt det unga, tysta par,
I hans blick låg sorg, beundran, tack, ja allt hvad hjertat
har,
Hvad i helig stund, som denna, ett så rikt, så stort, som
hans,
Af naturen blifvit mäktigt, det låg klart i ögats glans.

Svingande sig upp på hästen, sprängde han mot staden
ned,
Och Lars Eriksson vid sidan, både glad och sorgsen, red.
Hela dalahopen följde; snabba fålar förde den
I de käras fjät till nya strider, lågor bort igen.

Snart de eftersände kommit med af qvistar flätad bår,
Och bårdskärarn undersökte noga nu de fallnas sår.
Breda voro dessa, djupa, midt på pannans hvälfda rund,
Färgande med röda strimmor hennes marmorhvita grund.

Ynglingen han märkte andas; svagt, men der fans lif ändå,
Och det gälde blott att hemta det utur dess gömda vrå.

Medlet var ett enkelt: vatten; då, som nu, med samma
makt,
Af den mäktiga naturen för hvar menskas ögon lagdt.

Liten stund förgick; den dvala, hvori ynglingen låg sänkt,
Flydde för den kalla droppen, på hans heta tinning stänkt.
Ögat öppnade sig; häpet stirrade det rundtomkring
I den fruktansvärda, vida, lik- och blodbetäckta ring.

Alla väntade i oro, blandad med en skymt af hopp,
Då den sårade omsider plötsligen sig retse opp.
Lik en stjernas blick ur molnet, sväfvande, förströdd och
svag,
Föll hans blick, den ännu matta, öfver flickans anletsdrag.

Då, liksom en ljungeld träffat, i ett nu han åter föll,
Begge händerna för ögat, rysande, förfärad, höll.
Men sprang upp, sekunden efter, med en våldsamt kraft,
en vild,
Af den djupaste förtviflan, ångest, hopplöshet en bild.

»Är det du, min enda, kära? . . .» stammade han. »Är det du? . . .
För din sköna hemlandstrohet, för din ädla, offrad nu!
Hvad blir mig härefter lifvet? . . . Qval och sorg och natt
och nöd!

O, hvi skulle jag få lefva, då min Gertrud ligger död!

Och han sjönk i namnlös smärta ned, men undergifven
dock,

Fattade om jungfruns händer, kysste kind och ögonlock,
Kysste blodbegjuten panna, kysste snövit mun — — —
men då

Hvilket under! Läppen rördes . . . Ögat klarnade, det
blå! . . .

Snabb, som vinden far, en darrning spred sig genom
hvarje lem,

Anden, halfvägs re'n mot molnen, återkom till jordiskt hem.
Hjertat, nära stannadt redan, började sin förra takt,
Kändes, klappade nu åter, lifvadt utaf kärleks makt.

Med en suck, en djup, en långsam, höjde sig den sänkta
barn,

Nyss lik vinterns kalla drifva, nu som sommarns blom-
nejd varm.

Och hon log med obeskriflig huldhet mot sin älskling, som
Icke visste om han lefde, lif och fröjd blott drömde om!

Öfvergång, så snabb, från mörker, nattsvart, djupt, till
dagsljus klart,

Måste verka en bedöfning, verkade ock uppenbart.

Men han väcktes, unge hjelten, af ett ljud, som kunde
väckt

Döde upp ur sekelslummer, kunde grafvars välde bräckt.

Jubel skallade derborta! . . . Det var svenska segerrop! . . .
Fosterlandstriumfens toner! — Erik knäppte händren hop:
»Du gaf lif åt Jairi dotter! Kärleks kraft du nu gaf mig!
Gertrud lefver! Sverige segrat! Gud, vår Gud, vi tacka dig!»

LIKA LOTT I DÖDEN.

Förbunden var nu Gertrud och lyft på båren re'n,
Till närmsta bondgård skulle ställas färden.
Hon låg uppå en matta af löf, så fin och len,
Och mjuka torfvor bildat hufvudgården.
Och Erik gick vid sidan, med något matta steg,
Men ledde likväl kosan, i skog, på äng och teg,
Och omslöt ungmöns hand, så öfverlycklig.

Man tågade helt varsamt, ty marken ojemn var
Och öfver stock och sten drog framåt vägen.
Den mindsta stöt åt flickan förökad smärta bar,
Till hvila var hon hvar minut benägen.
Så stannade man ofta och dröjde liten stund;
Det var så tyst, så stilla uti den bleka rund,
Som sorgsna och dock stolta ögat mötte.

Ej endast uppå fältet den heta striden stått,
Men mellan spridda skaror ock i skogen.
Det kunde nogsamnt märkas hur skoningslöst hon gått:
Man låg vid man, sin pligt, sin ära trogen.
Der hade säkert ingen hos ovän bedt om nåd,
Det var en jagt förfärlig, men ädelt villebråd,
Väl värdt att aktas, prisas och berömmas.

Vid det de nu der gingo och sågo liens skörd,
Helt plötsligen förnams en bruten stämma.
Den var så svag som flägten emot ett blad, knappt hörd,
Men nära dock att allas pulsar hämma.
»Jag ville dö... jag får det... jag nöjd är... med min
lott ...
Men tungan bränner... glöder... O, litet vatten blott!...
Se'n vill jag... lägga mig... till ro... och somna»..

Det lilla tåget stannat två steg blott från det rum,
Der röstens ljud man hört, och nedsatt båren.
Der låg, mot armen lutad, dödsblek, af häpnad stum,
En vacker man, ännu i lefnadsvåren.
Han hade tappert kämpat, i sista stunden än,
Med blod ur djupa källor framflödande, mot den,
Som en gång ädelmodigt blifvit skonad.

Den otacksamme fick dock sin vedergällning snart,
Besegrad sjelf och offrad i detsamma.

Han låg der utsträckt liflös; men ögat lyste klart
Och hatet spëglade der än sin flamma.
De mörka drag, förvridna, antydde raseri,
Då åter hoppet svikit, då lyckan var förbi,
Då ej ens hämd, blott skymf blef sist hans vinning.

Den lefvande, fast lifvet blott flämtade, liksom
En lampas låga, matt, i slockningsstunden,
Drog anden djupt och såg sig åt alla sidor om,
Tills blicken stannade, vid ungmön bunden.
Då, lik det snabba stjernskott, som man i qvällen ser,
När klara himlahvalfvet mot jorden skådar ner,
Den glänste till, af smärtsam öfverraskning.

»Kan jag väl tro ... mitt öga? .. O Gertrud, är det du? ..
Du, offer i en strid! .. blek ... matt och sårad! ..
Jag trodde dig ... i hemmet ... i ro och lycka nu ...
Min bortgång ... redan svår ... blir nu försvårad! ..
Och der ... står Erik äfven ... i bindel! .. Broder! .. Vän! ..
O kommen hit! .. mig närmre! .. jag ser ju något än ...
Pris Gud! .. för eder begge ... hoppet ... andas! ..

Han tystnade. För honom dock andades ej hopp,
Vid tidens gräns man visshets känsla äger.
Men Gertrud hade redan från bären stigit opp,
Och stod helt darrande vid dödens läger.
Bredvid, till stöd, stod Erik, med hennes hand i sin,

I vännens, räddarns öga med liflig sorg såg in,
En sorg, af varma tacksamheten stegrad.

»Ack, Henrik!» Gertrud sade med öm, melodisk röst,
»Blef du att skiljas från oss redan färdig?
Så tag, om tröst det blir dig, i grafven till din tröst:
Du var min hela, varma kärlek värdig!
Jag skulle gerna, gerna, ja eldigt älskat dig,
Om ej min Erik redan uppå vår barndomsstig
Mitt hjerta och min tro för alltid vunnit.»

I unge danskens öga nu glänste det igen,
Men glansen var ej flydd just då den tändes.
Likt molnfri sol i nedgång det bar sin stråle än,
Och öfver trogna vännerna den sändes.
Hans läppar rördes åter och sakta ljud hans röst:
»Tack, tack! . . . Nu är jag lycklig! . . . Jag lindring fått . . .
och tröst . . .
Må Gud, som lönar allt . . . ge er belöning! . . .

»En siarmakt . . . I veten . . . att döende ju få . . .
Nå väl . . . ett lif . . . långt . . . skönt . . . er begge vinkar! . . .
Och jag skall se . . . er sällhet . . . ifrån mitt ljusa blå . . .
Tills vår förening . . . blir . . . der stjernan . . . blinkar . . .
Farväl! . . . farväl! . . .» Hans stämma sjönk lägre, lägre ner,
Med sista svaga orden hon fattades knappt mer,
Förvandlad till en lätt, en stilla hviskning.

Ja, andehviskning, rösten emot en högre värld!
Så Henrik Landsens nu, mild, ljuf, som ingen.
Ej någon plåga fans mer; en helig ro beskärd,
Hans själ nu lyfte upp den sänkta vingen.
Ännu ett par sekunder — och ifrån jordens strid
Den varma, ädla, rena gått till en himmelsk frid:
Och hjelteparförbundet var besegladt!

ÅTERKOMSTEN TILL HEMMET.

Det var en strålande vacker dag.
Med stort behag
Såg solen ned öfver Morabergen,
Såg dalen under,
Med skog och lunder,
Nu i den majgröna, friska färgen,
Såg böljan gunga, med perlor på,
Allt från sin tron i det höga blå.

Der kommit budskap från Westmanland
Till Siljans strand.
De glädjenheter högt förkunnat,
Så ljusa, stora,
För hela Mora,
Och alla socknarna se'n dem unnat,
Om dalkarlsseger, en skön, igen,
Om Erik, Gertrud, som lefde än.

I dag man väntade dem; det var
Ett återsvar,
Som röjde sig re'n från morgonvåkten,
I drag och miner,
I blick som skiner,
I egna, folkliga högtidsdräkten;
I mången blomma, af trogen hand
Prydd med de blågula, kära band.

Vid dalens ingång har ställt sig opp
En liten tropp
Föräldrar, vänner och anförvandter,
Och flickor många,
I rader långa,
Och barn och gubbar på alla kanter.
Af män och ynglingar fans ej en;
I kriget alla för längese'n.

Nu ljud helt nära trumpetens ljud.
»Pris vare Gud,
De äro här, våra barn nu, båda!
Från oväns skaror
Ur tusen faror
De blifvit frälste! Vi få dem skåda!»
Så gladdes Anna och Karin med,
Och orden gingo från led till led.

Men lifligt häfde sig Thorers barm,
Så stolt, så varm,
Och ögat brann som i ungdomsdagen.
Och Harald hade
Ej ord, han lade
Sin känsla blott i de ljusa dragen.
I rättvis stolthet sin broder lik,
På tacksamhet och på glädje rik.

En liten flock utaf unge män,
Väl känd igen,
Stod snart i väntande kretsen inne.
Den steg åt sidan
I tyst förbidan,
Och Gertrud syntes! — Den stundens minne
Blef sedan lifligt hos hvar och en,
Ett ljuft, ett rörande återsken.

Hon tycktes ännu helt svag och matt.
En bindel satt
Omkring den snöhvita, fina pannan.
Från lilla munnen
Var ros försvunnen,
Blott liljor slöto sig till hvarannan.
Men ögat, himmelsblå ögat, bar
Sin klara, tindrande stjerna kvar.

Ett par sekunder hon stilla stod:
 En purpurflod
Gjöt ut sig öfver den bleka kinden.
 I moderssköte
 — Lycksaligt möte! —
Så flög hon bort, lik den lätta vinden.
Vid fadershjärtat hon dolde se'n
Sin blick, der darrande tåren sken.

I samma stunden, då Gertrud fått
 Sin sköna lott,
Slöts Erik äfven i ömma armar,
 Föräldrafamnen,
 Den trygga hamnen,
Hur äfven verlden derute larmar.
Och rundtomkring dem var tyst, så tyst,
Som om zefiren en blomma kysst.

Men snart blef rörelse öfverallt,
 Och niofaldt
Ljöd »hurra, hurra!» i vida runden.
 Som folket firar
 Och blomstersirar
Dem som försvarat den ärfda grunden,
För den fått offra sig, blöda, dö,
Så jublades omkring sven och mö.

Och nu blef Gertrud, den sälla, lyft
I högan klyft
Af armar bildad, som flätats samman.
Så bars hon sakta,
Ljuf att betrakta,
Och alla följde med kärleksflamman,
Med lefveropen för hjeltemön,
Den bindelkrönta, så hög, så skön!

Till Moragården man hunnit fram,
Då man förnam
Ett dån, ett brak bort vid lad'gårdshörnen.
Det lät som galler
Bryts ned och faller,
Och nästa ögonblick syntes björnen.
Han framåt luffade, i galopp,
Och gjorde krumsprång och höga hopp.

Det blef förfäran hos litet hvar.
Men sådan bar
Ej hon som satt på sin tron deroppe.
Tillgifvenheten,
Fast omedveten,
Ånyo lockade fram en droppe
I blåa ögat, så klar, så ren,
Der tacksamheten, den varma, sken.

»Åh se, min Luden, min bundsförvandt!
På sorgens brant
Jag stod då du mig ditt bistånd räckte.
Åt nödstäld qvinna,
Din fostrarinna
I fallet villiga skuldran sträckte.
Jag hade rätt, då jag afsked tog,
Att glädjen slutligt dig hunne nog.»

Hon nedsteg — och tog sin vän i famn.
Det fans ej namn
För allt hvad nalle nu lifligt kände.
Han röt i höjden
Af hjertefröjden,
Han framåt luffade, återvände.
Liksom en tokig han for omkring
Och svängde, upprätt, i ring, i ring.

Och Thorer hade ej hjerta att
Ta honom fatt,
Han fick nu dansa hvarheldst han ville.
Och ingen sporde
Att ondt han gjorde,
Blott gjorde muntrare muntert gille.
Men nu hof Thorer högt upp sin staf
Och menigheten tillkännagaf:

»I dag det gästabud är hos mig!
I morgon dig
Det gäller, Harald, min vapenbroder!
Vi lemna bara
Åt våra rara
Och snälla hustrur det inres roder.
De styra kursen nog säkert, de,
Och vi bli nöjda, skall du få se!»

En sådan fest såg man ej förut.
Den tog ej slut
Förr'n midt i stjernklara, ljusa natten.
Man drack tillsamman
I fröjd och gamman,
Och sången ljud öfver land och vatten,
Vid klang af bågare och af glas.
.
Och nalle brummade fram sin bas.

EN AFTON PÅ GERTRUDS KULLE.

Sommar, den skönaste, log öfver Dalarna.
Furorna, ekarna, björkarna, alarna
Stodo som bäst i sin festliga skrud.
Bergen, de skyhöga, blånande bergen
Buro sin mantel i prunkande färgen,
Skänkt dem på solens, den mäktigas, bud.
Ängar och fält bredde vidt sina täcken,
Yppiga, hä'n. Lilla glindrande bäcken
Famnade rosen, sin dägliga brud.
Siljans, det vaggande, djupblåa vatten
Speglade stjernornas guld hela natten.
Blommorna doftade; klingande ljud
Hördes alltjemt ifrån vingade skaror,
Som genom luften, nu fria från faror,
Sände sin helsning, sitt lof upp till Gud.

På böljan ilar
En liten båt.
En stund han hvilar,

Se'n far framåt.
Uti den sitter,
I kärleksqwitter,
Ett par som målar
Med rika strålar,
Med hoppets glitter
Sin framtids stråt.

Så lätt de gunga
På solig fjärd,
De begge unga:
En lycklig färd!
De åran fälla
Med flit ibland,
Och lägga, sälla,
Så hand i hand.
Hur ögon skåda!
Hur blickar vandra!
Försjunkna båda
Uti hvarandra,
De ha blott tankar,
Men icke ord.
De kastat ankar
Långt från vår jord.

Men srart de glamma
Igen och skalkas.

Just i detsamma
Alltmera nalkas
Den lilla julle
Till fager strand,
Invid hvars rand
Står »Gertruds kulle»:
Och så i land!

Om få minuter
De hinna opp
Till kullens topp.
Och qvällsol gjuter
Sin glans och sluter
In dal och berg
Och skogens toppar
Och daggens droppar
Och våg, som hoppar,
I rosenfärg.

GERTRUD.

Målet hunnet! Låtom nu oss bida!

Komne hit, ha vi mödans lön.

Se i aftonrodnans prakt den vida

Nejd, som omger oss! Gud, hur skön!

Det var här jag hörde denna varma sång,

Som mig gjorde barmen både vid och trång,

Kom den tryckta att högre gå,
En högre lidelse att välde få.

ERIK.

Ja, du ädla, offrande hjeltinna
För det yppersta mål som fans:
Sveriges frihet, väl att återvinna,
Lycka, storhet och ljus och glans!
O hvad du är värd att varm beundran nå,
Värd att allas hyllning, allas kärlek få!
Och hur lycklig jag var och är,
Som blifvit och som blir ditt hjerta kär!

GERTRUD.

Än ej läkt är såret på min panna,
Men i morgon må hon bli bar!
Bindeln får ej då kring henne stanna,
Fri, som din, skall hon bli och klar.
Män och qvinnor alla, ifrån dal och höjd,
Skola se med stolthet, se med hjertlig fröjd
Tecknet att i vår höga nord
Den svagaste ger värn sin fosterjord.

ERIK.

Älskade! Hvad liflig sällhet väntar
Mig om några få timmar blott!
Jag på himlens dörr ej mer då gläntar,

Den blef öppnad — och in jag gått.
Sista Augusti! Denna oskattbara dag,
Då du ljuset såg, då vi förenas, jag
Skall bevara i troget bröst
Och prisa den med varm och tacksam röst.

GERTRUD.

»Tacksam röst» du sade. Ur de orden,
Enkla, varma, en maning går.
Lyft din blick, min Erik, ifrån jorden
Dit der andarnas hjerta slår!
Hvem ha vi att tacka, O min vän! näst Gud,
Att du blir min brudgum, att jag blir din brud?
Hvem, om icke den ädle, som
I farans stunder till din räddning kom!

ERIK.

Du har rätt! Ett sorgomslutet minne
Är dock härligt och ljuft och skönt.
Uti tacksamma sköten slutet inne,
Alltid blommande, friskt och grönt.
Så är hans och blir det. Från sin stjernas rund
Har han lofvat se oss hvarje dag och stund,
Lycklig sjelf af vår lycka, der
Ej någon afund, någon smärta är.

GERTRUD.

Hör hur Necken uppå sin harpa spelar
Der bland böljorna dunkelblå!
Alla älskandes fröjd och qual han delar,
Helst för dem vill han strängen slå.
Nu vår bröllopssång han spelar hvarje qväll,
Eriks, Gertruds sällhet honom ock gör säll.
Han var alltid min barndomsvän:
Hans toner känner jag så väl igen.

ERIK.

Hör du trasten, den trogna fogeln, sjunga
Der i djupaste furuskog?
För de älskande har ock han en tunga,
Helst för dessa sin drill han slog.
Nu vår bröllopssång han sjunger hvarje qväll,
Gertruds, Eriks sällhet honom ock gör säll.
Han var alltid min barndomsvän,
Hans toner känner jag så väl igen.

GERTRUD.

Nästa gången vi komma hit tillsammans
Jag din hustru, din egen, är.
Ännu högre då stiger hjerteflamman,
Ännu mer då du är mig kär.

ERIK.

Och när bleka engeln hämmar livvets lopp,
Visande oss väg till himlens himmel opp,
Då hvarann ge vi handen, vi,
Att äfven der, hos Gud, förenta bli!

BRUDKRANS. — BRÖLLOPSHÖGTID. —

EN STOR MANS KYSS.

Det var den sista Augusti. Härligt
Sken solen ned öfver Siljans dal,
En stor, en fruktuppfylld, blomrik sal,
Der ögat hvilade varmt, begärligt.
Och foglar sjöngo i tusental
I trädens kronor, så ömt och kärligt;
Det tycktes som de förstodo väl
Att de i dag just fått större skäl.
Balsamisk vinden i luften lekte,
Han bergen kysste, han skogen smekte.
Den klara böljan blott krusad var
Och himlen knappt några skyar bar.

Men lif det rådde i Moragården.
Mor Anna sjelf tagit första vården,
Den sista äfven, förstås, om allt,

Om mat och dryck, om båd' varmt och kallt.
Och rikligt vankades det af båda,
Att snart få känna, ej blott att skåda.
Den ädla gästfrihet var en dygd
Uråldrig redan i Dalabygd,
Såväl hos fattiga som hos rika,
Och ännu aldrig befunnen svika.
Man skulle fägnas, i lust och fröjd,
Med det hvarföre enhvar var böjd:
Här hembrygdt öl, detta starka, sköna,
Som kan en husmoders konst belöna;
Der feta stekar på silfverfat,
Der gula skinkan med grön sirat;
Här bruna, skummande, söta mjödet,
Som från den drickande snart tar stödet;
Der bröllopskakorna, stora, små,
Med E och G öfverallt uppå;
Och hvita brödet, som nyss var bakadt,
Då nattens hvila man glad försakat.
Allt var så fejad, så fint och nätt
I alla rummen, på bästa sätt.
Med björklöf doldes den lilla bristen,
Der sådan fans här och der, helt lätt,
Och granris ströddes på förstuqvisten.
Men öfver gården, ett stycke ut,
Låg bred och välskött en gång till slut,

Med bär och blommor i mängd bekransad,
För brölloppskaran helt prydligt ansad.

Man hade bjudit se'n flere dar,
Som öfverenskommet redan var,
Först kyrkoherden, den gode presten,
Som *då* man trodde bli främste gästen;
Så Harald, Karin, naturligtvis,
De två, som delade dagens pris,
Och hade rätt, enligt gamla seder,
Med bruds föräldrar till samma heder.
Så Rasmus Jute, den ädle, som
Gaf tack, men, sorgbunden, icke kom;
Sin trogne Anders lät gå i stället,
Den raske pilten, och Måns från fjellet.
Ung Eriks tappra kamrater se'n,
Hans trogna vänner, hvarenda en.
Sist hela allmogen uti nejden,
Helt trygg och nöjd nu, då slut var fejden,
Och alla fogdarna fått besked,
Som de förtjent det, på svensk mans sed.
Nu voro slutade hushållsvärfven,
Åt socknens arma man gifvit skärfven,
Att äfven de måtte lyfta sig
En gång ur skuggan på lifvets stig,
Få glädjas åter, som Anna sade,
En liten stund ock ibland de glade.

Så hade gumman så väl beställt,
Som hon förmått det, på hemmets fält.
Nu var den lyckliga sjelf i kyrkan,
Att egna himlen sitt hjertas dyrkan,
Att tacka Gud för den stora nåd,
Som Han bevisat i råd och dåd,
Och se till sist hur de begge kära
Förenes, slägten till fröjd och ära.

Bredvid sin gubbe hon satt så from
Uti den urgamla helgedom,
Och såg hur templet alltmera fylles,
Hur alla fönstren af soln förgylles,
Hur öfver altaret gjöt sig rikt
Det klara sken, en förklaring likt.
Och Thorer satt i sin hvita tröja,
Med blick som skulle ett lugn han röja
Som ej han kände; ty hjertat slog,
Än ljus, än skugga på pannan drog,
Och ofta syntes han ögat höja
Mot hvalfvet; känsla der märktes nog.
Han kände fröjd, men ock plågsamt minne:
Han tänkte nog på sitt »ve» derinne,
Och ångern återkom, men jemväl
Den tröst, den lindring för sårad själ,
Som, med förlåtelse, spordes redan
I dotterns räddning för längesedan.

Han såg på Anna, hans Gertruds mor,
Som, mild, den rasande storm besvor,
Och så förmådde han icke hindra
En liten perla i ögat glindra;
Den bästa, skönaste på vår jord:
Ett tack, ett värtaligt, mer än ord.

Nu inkom brudparet, följdt af tärnor
Och af marskalkar, de granna stjernor,
Som brudens, brudgummens vänskap tändt,
Att lysa bröllopets firmament.
Det skred helt sakta på helga grunden
Fram till den blomhöljda altarrunden.
I messkrud presten stod inom den
Och vigseln skulle begynna; men,
Som hafvet hvälfver då vinden susar,
Igenom massorna plötsligt brusar
En liflig rörelse; klang af stål,
Helt nära, blifvit ett undrans mål.
I blanka harnesk, med hufvu'n bara
In trädde långsamt en ståtlig skara
Fram stora gången. Ett ögonblick
I vördnadsfullt och högtidligt skick
Hon stannade. I det främsta ledet
— Och skönt, i sanning, det var att se det —
Stod GUSTAF WASA med sina två
Fältöfverstar. Och de gamla blå

Och gula färgerna präktigt blänkte
Från hjälm och skärp. I förvåning sänkte
Satt Thorer, Anna och hela den
Församling, som känt de tre igen.
Brudparet, lika så djupt förvånadt,
Stod som det bildstoders stillhet lånat.
Då utur stormhatten Gustaf tog
En krans, som till sig hvarvart öga drog,
Nu öfverstrålad af gyllne dager,
Förträffligt passande panna fager,
Den liljehvita, med blodröd rand.
En konsträr bladen tillsammanband
Af hälften myrten och hälften lager.

Han framgick ensam till altaret
Och satte kransen så ömt och lätt
På Gertruds hufvud. »Nu må vi sjunga
Och lofva Gud med en tacksam tunga!»
Han bjöd helt högt på sitt enkla sätt.
»Se'n, Herrans tjenare, vig de unga!»

Och psalmen sjöngs; och de unga tu
I himlens åsyn förentes nu.
Och vittnen voro de hjertan många,
Som faror pröfvat och sorger långa,
Men hunnit re'n eller hade hopp
Till önskningsmålet att hinna opp.

När akten nu var förbi och slutad
Den hela Gudstjenst, satt Anna lutad
I bön och andakt ännu en stund,
Med blicken riktad mot hvalfvets rund;
Då Thorer lindrigt vid armen rörde
Och fram de brådskande orden förde:
»Riksföreståndarn är re'n till häst
Med hela följet! Emot vår stuga
De styra kosan. Det heter duga!
Vi GUSTAF ERIKSSON få till gäst!

I brölloppsskaran, den långa, redo
Först brud och brudgum och sakta skredo,
Blott fot för fot, genom mängden, som
Det unga paret slöt lifligt om.
Se'n kommo ungmör och ungersvenner
Och husets fränder och många vänner.
Så syntes Gustaf uppå en hvit,
Hög, präktig fåle, så vald med flit.
Lars Eriksson på hans ena sida,
Lars Olsson sågs på den andra rida.
Dem följde krigsmän af riddargrad,
Derefter väpnarnes långa rad.
Men sist — det bästa man har vid slutet —
En bild af mod, som ej kan bli brutet,
En bild af mandom och nordisk kraft,
Som der i sekler sitt säte haft,

En bild af heder, som aldrig vikit,
Af hemlandstrohet, som aldrig svikit,
En tropp af dalkarlar, jernbeklädd,
Af vackra kullorna efterträdd.

Och gästabudet var ståtligt; sedan
Man länge täljde derom, emedan
Dess egendomlighet, först och mest,
Gaf det en pregel för alla tider:
Ett brudpar kommet ur heta strider
Och landets räddare på sin fest.
Han satt i högsätet, ganska lyckadt
Med friska eklöf och blommor smyckadt.
Hans öfverstar suto näst. Vårt par
Satt midt emot, som behörigt var.
Harald och Karin på Eriks sida,
Thorer på Gertruds; ty roligt bida
Ej Anna kunde, enär hon bar
En husmors omsorger, många, vida.
I salen ställdt var det bästa bord,
För bästa gäster, på gubbens ord.
I dagligstugan och rummen många
Man andra ordnat, i rader långa.

Och maten lät man sig smaka väl
Och drycken äfven, med största skäl;
Båd' godt och rundligt de gamla gifvit.

Men sedan måltiden slutad blifvit
Och bönen läst — som då bruket var —
Man skulle ut under himmel bar.

En lund af hundraårsfur, belägen
Uppå en klippa, som nära låg,
Dit genom skogsdungar jemn gick vägen,
Hvarifrån Siljans, den klara våg
Man lik en vaggande spegel såg,
Der nya, vexlande taflo logo,
Som både öga och hjerta togo,
En liten tjusande herdeverld,
Blef målet nu för gemensam färd.

Vid sommargillen var alltid brukadt
Att midt i lunden ett bord ha dukadt
För dryckeskärl. Så ock nu. En lust
Att se dem! Mjödets ur egna händer
Konstfärdigt brygdt; ifrån fjerran länder
De ädla drufvornas sköna must.

När alla gästerna här fått samlas
Och glammet skiftat en liten stund
Med sång och spel i den vida rund,
— De ungas glädje, liksom de gamlas —

Steg Gustaf midt in i kretsen. Allt
Blef tyst, som han med en vink befallt.

Se'n han sin rörelse lyckats hämma,
De starka känslornas vågsvall dämna,
Han talade. Och en underbar,
Till hjertat trängande klang, en klar,
Varm, ljuf, men mäktig och stark, hon bar,
Hans fasta, ljudliga, höga stämma:

»För lifvet har jag att tacka er,
Dig, brud, dig, brudgum, som här jag ser!
Jag var af fiender innesluten,
En ring af jern var omkring mig gjuten,
Och intet hopp syntes öfrigt mer,
Då ringen blef af er begge bruten.
Mitt fall knappt räknat sekunder, om
Den hjälpen ej hade kommit, som
I högsta nöd mig Försynen sände,
Från Eder främst och i andra hand
Från andra trogna i Dalaland.
Se'n kampen lyktat, jag knappast kände
Igen den yngling, den mö, som stridt
Så eldigt, ej för sitt lif, men mitt.
De lågo der ibland hundra fallna,
Som hunnit re'n både dö och kallna;
De lågo nära intill hvarann

Och ej en skymt ens af lif man fann.
Jag kunde då ej — ty än brann striden
I staden, dröja, försumma tiden;
Det gälde Sverige, vårt fosterland,
Att det befria ur nesligt band.
Jag anförtrodde de unga båda
Åt några troгна, som varsam hand
Dem skulle ge och nu fingo råda.
När kampen slutat, när allt var lugnt
Och nederlaget låg hårdt och tungt
På våra fienders brutna leder,
Jag återkom till den plats, der heder
Och tro och taperhet gifvit ut
Sitt varma blod, kanske lif till slut.
Men hjelteparet jag fann ej mera:
Jag erfor, lycklig, af vittnen flera
Att både ungmö och ungersven
Af Gud fått anda och lif igen.
Hvart se'n jag fördes af syften höga,
Jag alltid hade på dem mitt öga.
Jag visste, månad från månad, att
De njöto helsans och lyckans skatt;
Fick slutligt kunskap om bröllopfesten,
Att den i dag skulle firas; då
Jag medtog Larsarna mina två
Och red hit upp, för att sjelf bli gästen.

Min skuld, jag vet det, ej gäldas kan,
Ej någonsin, som ett hjerta bjuder;
Men rösten, som i mitt inre ljuder,
Ett gensvar visst i ert inre fann.
Säg, Erik, nu och låt alla höra
Hvad helst I önsken, hvad jag kan göra!
Vill du bli hos mig? Min höfvitsman?
Din hustru följer dig, fast ej mera
Hon pil och båge skall nu handtera,
Ty snart är rensad den svenska grund
Och landet nalkas sin frihetsstund!»

»Riksföreståndare! Jag vill tälja
Min mening öppet!» ljöd Eriks röst.
»Ditt höga sinne, ditt ädla bröst
Mig gåfvo valet; så låt mig välja!
Min hembygd var mig från barndomstid
Så kär; jag henne har vuxit vid.
Hon samma kärlek har Gertrud gifvit,
En dyrbar perla oss begge blifvit.
Med glädje helgar jag dig min arm
Igen, din livvakt, en stark och varm,
Till dess den älskade fosterjorden
Fått fred, befriad och lycklig vorden.
Men sedan bedja vi landets far,
Att här han låter oss — stanna kvar!»

»Nå väl då!» svarade Gustaf. »Talom
 Ej mer om flyttning! Blif fast din tro,
 Jag ärar henne! Lef, bygg och bo,
 Som förr, vid elfvom, på berg, i dalom!
 Och du, min sköldmö, som för ditt land
 Har burit hjertat så högt i brand,
 Lef i din härliga bygd härinne,
 Med stora skatter för hugstort sinne!
 Men en förläning I utan knot
 Af den, I räddat, må'n taga mot,
 Ett gods, som ingen kan se'n förlora,
 Ett herresäte — och midt i Mora!»

Riksföreståndarn sin hjälm tog af,
 Från högra handen sin handske, gaf
 Åt Erik fina, men fasta handen
 Och höjde bågaren, fylld till randen.
 »En skål för ERIK och GERTRUD! Namn,
 Som Svea ristar i Häfdens famn!»

Han tömde bågaren. Hela runden
 Exemplet följde. Ur furulunden,
 Från skogen, dalen det ljöd en klang,
 Hvars eko vidt genom bergen sprang.
 Och detta följdes i samma stunden
 Af rop från qvinnor och män i jern:
 »Hell Wasasonen! Vårt Sveriges värn!»

Nu såg man Gustaf helt hänryckt stanna
Midt framför bruden. Med eldig blick
Han fram till henne, sin sköldmö, gick
Och tryckte kyssen på snöhvit panna.
Men i hans öga steg klar en tår
Då munnen rörde det röda sår.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
THE UNIVERSITY OF CHICAGO

CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

RÄTTELSER:

Å sid. 4, rad. 14, står fjället: läs fjellet.

Å sid. 18, 19, 20, och 21, står i öfverskriften, villkoren:
läs villkoren.

Å sid. 28, tredje versen, står fjället: läs fjellet.

Å sid. 61, 12:te raden, står fjällen: läs fjellen.

Å samma sida, raden 17, står fjättrar: läs fjettrar.

Å sid. 100, 3:je raden, står fågelnäste: läs fogelnäste.

Å sid. 111, 1:sta raden, står Balundsås: läs Badelundsås.

TABLE

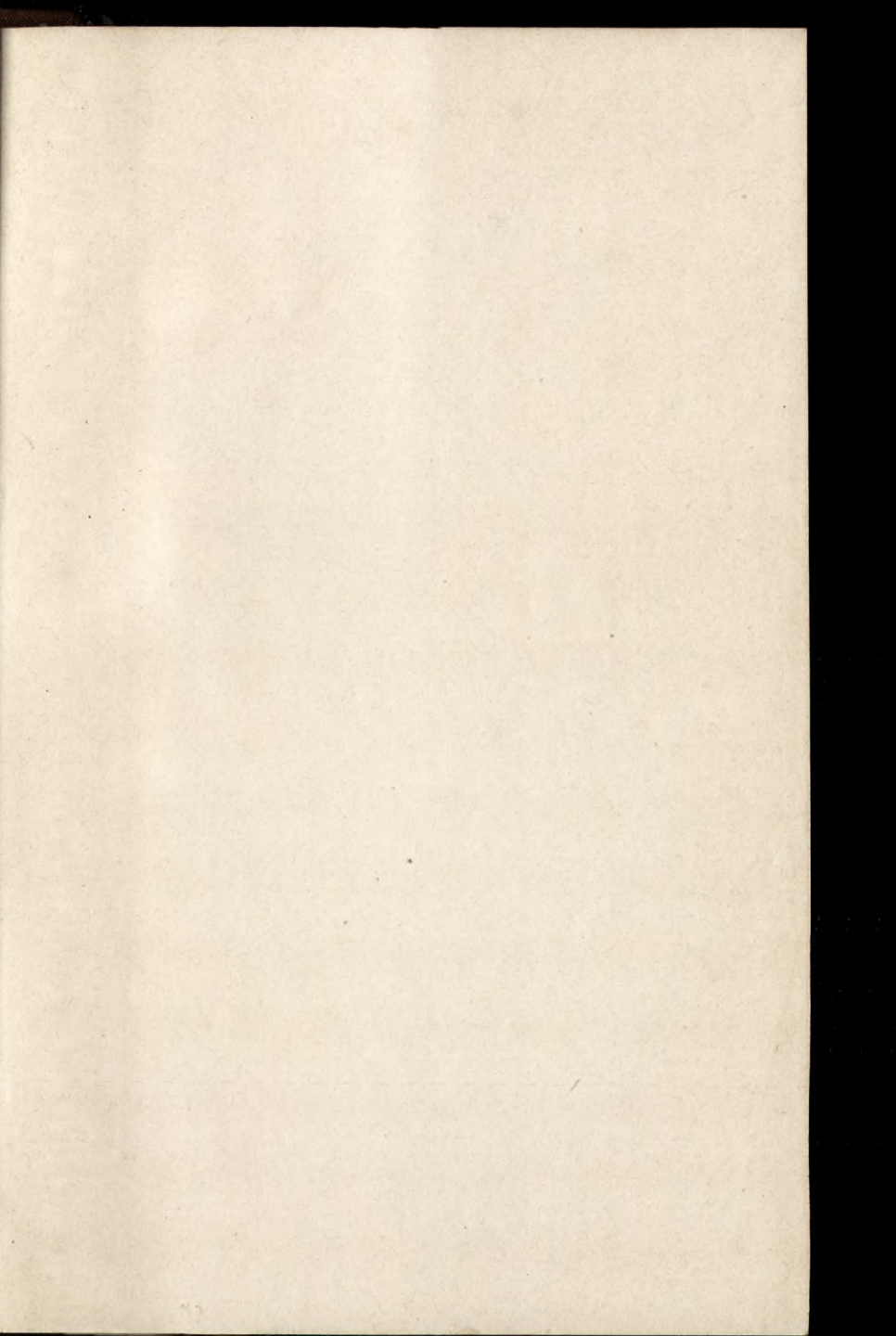
1. The first part of the book is devoted to a general introduction to the subject of the history of the English language. It deals with the various stages of the language from its earliest forms to the present day. It also discusses the influence of other languages on English and the role of the English language in the world.

2. The second part of the book is devoted to a detailed study of the history of the English language. It deals with the various stages of the language from its earliest forms to the present day. It also discusses the influence of other languages on English and the role of the English language in the world.

3. The third part of the book is devoted to a study of the English language in the United States. It deals with the various stages of the language from its earliest forms to the present day. It also discusses the influence of other languages on English and the role of the English language in the world.

4. The fourth part of the book is devoted to a study of the English language in the British Isles. It deals with the various stages of the language from its earliest forms to the present day. It also discusses the influence of other languages on English and the role of the English language in the world.

5. The fifth part of the book is devoted to a study of the English language in the Commonwealth of Nations. It deals with the various stages of the language from its earliest forms to the present day. It also discusses the influence of other languages on English and the role of the English language in the world.

Pris häft. kr. 2,25.

„ inb. „ 3,50.